

Maaelu Edendamise Sihtasutuse

ARUANNE

Põllumajandusministeeriumi ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse vahel

26. jaanuaril 2012 sõlmitud

halduslepingu nr 1 objektide

3.1.2 (Riigiinfo edastamine) ja

3.1.1 (Põllumajandusnõuande toimimise tagamine)

täitmise kohta 2013. aastal.

Aruande koostamise aeg: 17. jaanuar 2014

Aruande kinnitamise aeg: *(kinnitamise kuupäevaks on digitaalallkirjas sisalduv kuupäev)*

Aruande kinnitaja: *(kinnitatud digitaalallkirjaga vastavalt lepingus sätestatud jaotusele)/*

Aruande esitaja: *(allkirjastatud digitaalselt) /***Andres Vinni/**

Aruande koostajad: **Melita Laaneser, Katri Kuusk, Lemmi Maasik, Meriliis Liiv**

Lepingu objekt 3.2 riigi- ja teadusinfo edastamine

Maaelu Edendamise Sihtasutuse (MES) nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse töötajatest tegeleb teabelevi korraldamisega koordineeriva keskuse spetsialist Melita Laaneser, kelle ülesandeks on:

- tunnustatud nõuandekeskustelt iga kuu tagasiside kogumine, analüüsimine, koondaruande tegemine, tagasiside küsimustele-ettepanekutele vastuste leidmine, suhtlemine teabelevi partneritega, kogutud tagasiside info edastamine Põllumajandusministeeriumile, MESile ja nõuandekeskustele;
- veebilehe www.pikk.ee uuendamine uudiste osas, sündmuste planeerimise kalendrisse sündmuste lisamine, uute artiklite lisamine, nõuetele vastavuse kodulehekülje täiendamine ning päevakorral olevate artiklite lisamine vajaduse järgi;
- suhtlemine ja ettepanekute tegemine veebilehe www.pikk.ee administreerimise ja uuendamise osas;
- riigi- ja teadusinfo edastamine teabelevi partneritele meililisti teabelevi@nouandeteenistus.ee kaudu.

Lisaks edastavad meililistide kaudu informatsiooni nõuandekeskustele nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse finantsmajanduse ja maaelu valdkonna koordinaator Lemmi Maasik ning taime- ja loomakasvatuse valdkonna koordinaator Meriliis Liiv.

MESi teabelevi partneritena tegutsevad 15 tunnustatud nõuandekeskust:

Harjumaal – Harju Taluliit MTÜ;

Hiiumaal – Hiiumaa Nõuandekeskus MTÜ;

Ida-Virumaal – Ida-Virumaa Talupidajate Liit MTÜ;

Jõgevamaal – Jõgeva Põllumeeste Liit MTÜ (endine Jõgeva Tootjate Liit MTÜ);

Järvamaal – Abiks Põllumehele MTÜ;

Läänemaal – Läänemaa Nõuandekeskus MTÜ;

Lääne-Virumaal – Virumaa Põllumeeste Liit MTÜ;

Põlvamaal – Põlvamaa Põllumeeste Liit MTÜ;

Pärnumaal – Pärnumaa Talupidajate Nõuandekeskus OÜ;

Raplamaal – Rapla Nõuandjate Ühendus MTÜ;

Saaremaal – Saarte Nõuandekeskus MTÜ;

Tartumaal – Tartumaa Põllumeeste Liit MTÜ;

Valgamaal – Valgamaa Põllumeeste Liit MTÜ;

Viljandimaal – Viljandi Põllumajanduse Nõuandühing MTÜ;

Võrumaal – Võrumaa Talupidajate Liit MTÜ.

Alljärgnevalt on esitatud ülevaade MESi nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse teabelevi tegevustest 2013. aastal tegevusvaldkondade kaupa.

Maakondlike teabekeskuste arendamine, nende töö koordineerimine ja juhendamine, tagasiside kogumine, analüüsimine, infovõrgustiku arendamine

Aruandeperioodil maakondlike nõuandekeskuste poolt või nende osalemisel, korraldati 226 õppepäeva (I kvartalis 94, II kvartalis 62, III kvartalis 33 ja IV kvartalis 37). Õppepäevadel osales kokku 5675 põllumajandustootjat.

Aruandeperioodil korraldati 22 pindalatoetuste infopäeva (sh 15 infopäeva riigihankega Põllumajandusministeeriumi tellimusel) ja 7 infopäeva meede 1.1 rahastusega). Viidi läbi 32 loomakasvatuse alast infopäeva (lüpsilehmade söötmine, piimakarja tasuvuse arvestus, mastiidi ennetamine piimalehmadel, karjamaade rajamine ja karjatamine, veiste heaolu,

lehmade toitumuse hindamine ja selle seos tervise, sigivuse, toodangu ja tasuvusega, lihavedelise kasvatuse, lambakasvatuse), 25 taimekasvatuse teemalist infopäeva (rohumaaviljelus, kartulikasvatuse, tuulekaera tõrje, teraviljakasvatuse, rapsi- ja teraviljakasvatuse keskkonnasõbraliku majandamise tingimustes, väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine, tuulekaera tõrje, köögiviljakasvatuse, tööstusliku kanepi kasvatuse jt), 12 nõuetele vastavuse nõudeid käsitlevat infopäeva (erinevate seaduste ja määrustega sätestatud nõuded põllumajandusettevõtetele ja tootjatele), 13 taimekaitse koolitust ja infopäeva, 11 mahetootmise infopäeva (teaduselt mahetaimekasvatajale, mahetootmise probleemid ja arengusuunad, mahe taime- ja loomakasvatuse, mahe marja-, põllukultuuride ja kitsekasvatuse jt), 18 finantsmajanduse alast infopäeva (RTJ muudatused, maksumuudatused, toetuste kajastamine raamatupidamises, FIE maksud ja raamatupidamine, tuludeklaratsiooni koostamine, majandusnäitajate hindamine, ettevõtte ressursside optimaalne kasutamine, investeringute tasuvusarvestus). Veel korraldati infopäevi erinevatel teemadel – aiandus, mesindus, seenekasvatuse, töötervishoid ja tööhutus ja teistel teemadel.

Viidi läbi 20 maaettevõtluse ja ühistegevuse alast infopäeva, 29 teabepäeva põllumajanduspoliitikast, majandusest ja MAK 2014-2020 toetustest. Infopäevadel tutvustati nõuandeteenistust ja maakondlike nõuandekeskuste tegevust. Korraldati õppereise põllumajandusettevõtjatele, kus tutvuti teiste tootjate ettevõtluse kogemustega (uued tehnoloogiad põllumajanduslikus ettevõtluses, tootjate ühistuline tegevus, taastuvenergia tootmine jne). Õppepäevade loend on lisatud aruandele.

[Lisa 1 Nõuandekeskuste, või nende osalemisel, korraldatud õppe- ja teabepäevad, 2013.a.](#)

Aruandeperioodil tegutses infovahetamisvõrgustikuna 15 maakondlikku nõuandekeskust. Jätkus koostööpartnerite (Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (PRIA) maakondlikud bürood, Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni (KKI) regiooni bürood, Põllumajandusameti (PMA) ja Veterinaar- ja Toiduameti (VTA) bürood, maavalitsused, vallavalitsused jt) kaasamine toimivasse infovõrgustikku. PRIA maakondliku büroo poole pöörduiti infopäringutega tootja huvides (FIE ettevõtluse ja kohustuste üleandmine järglastele, tootja konkreetse probleemi lahendamisel pindala- või investeringutoetusega seoses, väiete koostamise osas jne). Esitati täpsustavaid küsimusi toetuste tingimuste, nõuete ja dokumentatsiooni kohta. PMA poole pöörduiti taimekaitse koolituste, tuulekaera tõrjekava nõuete ja mahepõllumajandusliku tootmisega seotud küsimustes. Koostööpartnerite võrgustiku kohta on nõuandeteenistuse koordineeriv keskus esitanud Põllumajandusministeeriumile ülevaate igakuulistest kokkuvõtetest.

On jätkunud koostöö ka teabevõrgustiku infoloojatega. Maakondlike nõuandekeskuste juhid ja konsulendid osalesid konverentsil „Teaduslik praktiline konverents Agronoomia 2013“, mille korraldasid koostööpartnerid – Jõgeva Sordiaretuse Instituut, Eesti Maaülikool, Eesti Maaviljeluse Instituut. Osaleti Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja korraldatud aiandus- ja teraviljafoorumil ning sisendimüüjate Oilseeds Trade, Farm In ja Baltic Agro infopäevadel. Maakondlike nõuandekeskuste konsulendid osalesid Jõudluskontrolli Keskuse teabepäeval, Maamajanduse Infokeskuse FADN teabepäeval, Põllumajandusuuringute Keskuse rakendusüraeringute tutvustamise teabepäeval, Keskkonnaministeeriumi infopäeval „Vabalt peetavate loomade pidamine arvestades muudatusi Veeseaduses“, sisendimüüja Baltic Agro põllupäeval, Eesti Maaülikooli XXII Taimekaitsepäeval.

Maakondlike nõuandekeskuste konsulendid osalesid Põllumajandusameti õppepäeval (Põldtunnustajate õppepäev) ja Baltic Agro Viljeluspäevadel. Põllumajandusministeeriumi ja tema allasutuste spetsialistid on olnud lektoriteks konsulentide teabepäeval, kus on käsitletud erinevaid teemasid (Põllumajandusamet „Maaparandushoid“, Eesti Taimekasvatuse Instituut

„Instituudi tutvustus, eesmärgid, koostöövõimalused“, Põllumajandusministeerium „Ülevaade MAK 2014-2020 meetmetest“).

Põllumajandustootjad on esimeses kvartalis pöördunud nõuandekeskuste poole enim tuludeklaratsiooni ja maksustamise küsimustes (vajati abi FIE raamatupidamise korrastamisel, kuidas kajastada toetusi raamatupidamises, küsiti abi tuludeklaratsiooni E-vormi täitmisel ja e-maksuameti kasutamisel). Suur huvi on pindalatoetuste ja otsetoetusega (sh loomatoetustega) seotud teema suhtes (modulatsioon, väljamaksmise tähtajad, abi vajamine PRIA järelpärimistele vastamisel ning vaiete koostamisel, toetused 2013. aastal). Teises kvartalis pöörduti nõuandekeskuste poole enim ühtse pindalatoetuse, keskkonnasõbraliku majandamise toetuse, ebasoodsamate piirkondade toetuse ja loomade karjatamise toetusega seotud teemade suhtes (küsimused taotlusdokumentide vormistamisel). Kolmandas kvartalis küsiti enim investeringutoetuste kohta - meede 1.2 Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetuse (taotlemise tingimuste, dokumentatsiooni ja tootja vastavuse toetuse nõuetele osas) ja meede 1.4.1 Mikropõllumajandusettevõtte arendamise investeringutoetuse (kas seda toetust tuleb, millal avaneb taotlusvoor) kohta. Neljandas kvartalis oli rohkem küsimusi toetuste kohta üldiselt (küsimused 2013. a toetuste menetlemise, perioodi 2014-2020 ja vaheaasta 2014 kohta). Vajatakse abi raamatupidamise küsimustes (investeringutoetuste ja ettevõtluse üleandmise kajastamine raamatupidamises, raamatupidamise kanded).

Põllumajandustootjatele anti teavet tootmissisendite- ja vahendite ostmise osas (soovitusi ja kontakte - seemnete, väetiste, taimekaitsevahendite, sööda, tõuloomade jne ostmisel) ja omatoodangu turustamisel (kellele müüa, millised on hinnad). Tootjaid nõustati põlluraamatu, väetus- ja viljavaheldusplaani osas, mullaproovide võtmise ning nõuetele vastavuse nõuete tingimuste osas taime- ja loomakasvatuses. Palju küsitakse teemal - FIE ettevõtluse üleandmine järglastele (milliseid toiminguid peab tegema). Töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas soovitakse abi põllumajandustööde valdkonna tööohutuse juhendite koostamisel ja küsimustiku täitmisel ning küsitakse teavet (kes teevad riskianalüüse ja töökeskkonna hindamisi). Olulisemad küsimused seadusandluse teemal on töölepingu seaduse ja maarendilepingu kohta.

Nõuetele vastavuse nõuete selgitamise käigus on nõuandekeskuste konsulendid jaganud tootjatele „Nõuetele vastavuse“ käsiraamatuid ja trükiseid. Veel on jagati trükiseid: „Mahepõllumajanduse nõuete selgitamine tootjatele“, „Lambakasvatus I“, „Vedelsõnnik ja mullaharimine“, „Loomakasvatustoetused 2013“, „Juureväline väetamine“, „Väikeettevõtja turundusest“, „Teraviljafoorum“, „Aiandusfoorum“, mahepõllumajandusliku taime- ja loomakasvatuse trükiseid (köögiviljakasvatus, marja- ja puuviljakasvatus, linnukasvatus jt) jt.

Tagasiside aruannete põhjal on tootjatel vajadus järgmiste koolituse osas: talu üleandmine järglastele (sh kohustuste üleandmine), põllumajandusliku ettevõtlusega alustamine.

[Lisa 2 Klientidele enim huvipakkunud teemad, 2013. aasta.](#)

Maakondlikele nõuandekeskustele tehti 2013. aasta tagasiside aruannete põhjal klientide poolt I kvartalis 4031, II kvartalis 5838, III kvartalis 2793 ja IV kvartalis 2840 päringut. Päringute arvu võrdlus on lisatud aruandele.

[Lisa 3 Klientide päringute võrdlus kuude lõikes aastatel 2011-2013.](#)

Aruandeaastal tehti klientide poolt rohkem infopäringuid Läänemaal (keskmiselt 172 päringut kuus), Lääne-Virumaal (163) ja Saaremaal (142). Enim kliente külastas Raplamaa nõuandekeskust (keskmiselt 120 klienti kuus), Tartumaa nõuandekeskust (101) ja Saaremaa nõuandekeskust (77). Ülevaade nõuandekeskuste külastatavusest on välja toodud lisas.

Lisa 4 Maakondlike nõuandekeskuste külastatavuse arvu võrdlus aastatel 2012-2013.

2013. aastal on avaldatud põllumajanduse teemalisi artikleid, kuhu on kaasatud konsulentide arvamusi antud teema kohta: ajalehes Sakala (15.01.2013) Sigrid Koorepi artikkel Nõustaja aitab põllumehel atra seada (finantsmajanduskonsulent Tiina Sisa tööst nõuandekeskuses), ajalehes Maaleht (14.02.2013) Silja Lättemäe artikkel „Äkilised muutused põllumehe nõustamisel kütavad kirgi“ (artiklis on konsulent Ene Milvaste kommentaar olemasoleva nõuandesüsteemi kohta) ja Maaleht (14.02.2013) Lättemäe „Nõustamiskeskused tahavad peremeheks“. Ajakirjanikud on avaldatud põllumajanduse teemalisi artikleid, kuhu on kaasatud konsulentide arvamusi antud teema kohta: Maaleht (10.01.2013) Lii Sammleri artikkel Maaharijad: aastalõpu sula oli orastele hea (taimekasvatuse konsulent Ene Milvaste kommentaariga oraste seisukorra kohta), Maaleht (28.03.2013) Aive Mõttus Miks ei või veis järvest vett juua? (konsulent Targo Pikkmetza seisukohad karjatamise osas). Maaleht (25.04.2013) Heli Raamets „Ühe looma ostad, kaks saad“ – artikkel Maamessil peetud lihavesiseoksjonist sealhulgas konsulent Targo Pikkmetza kommentaaridega. Maamajandus (18.07.2013) Aive Mõttus „Viljapõld tahab silitamist“ ja Maamajandus (18.07.2013) Lii Sammler „Rebruki Farmil on põlde valida“ – artiklid viljelusvõistlustel osalevatest Lääne-Virumaa ja Järvamaa teravilja- ja õlikultuuride kasvatajatest sealhulgas taimekasvatuse konsulentide Ene Milvaste ja Helle Rohtla kommentaaridega. Maamajandus (24.10.2013) Aive Mõttus „Tarbija nõuab mahedat parti ja hane“, kus konsulent Helle Rohtla tutvustab Järvamaal partide kasvatust ja mahemunade müüki. Ajalehes Meie Maa (05.12.2013) Vilma Rauniste „Veeve Kaasik pälvis aasta parima konsulendi tiitli“ – Saaremaa Nõuandekeskuse taimekasvatuse konsulendist.

Ülevaate maakondlike nõuandekeskuste koostööst ajakirjandusega on esitanud nõuandeteenistuse koordineeriv keskus Põllumajandusministeeriumile igakuulistes kokkuvõtetes.

Ülevaate maakondlike nõuandekeskuste koostööst ajakirjandusega on esitanud nõuandeteenistuse koordineeriv keskus Põllumajandusministeeriumile igakuulistes kokkuvõtetes.

Teabe ja kogemuste vahetamise võimalus on meililisti teabelevi@nouandeteenistus.ee kaudu ja erinevate ürituste ajal ning aktiivselt suheldakse otsekontakte kasutades.

Nõuandeteenistuse koordineeriv keskus on iga kuu kogunud nõuandekeskustelt tagasisidet ning selle põhjal kord kuus esitanud kokkuvõtte Põllumajandusministeeriumile. Andmebaasipõhine tagasiside vorm annab teada sihtrühmadele huvipakkuvatest teemadest ning ka teemast huvitatute orienteeruva arvu. Tagasisidevormis on esitatud koostööpartnerid, omavahel aktiivsemalt suhtlevad keskused ja kontaktid ajakirjandusega. 2013. aasta iga kuu kokkuvõtted on saadetud Põllumajandusministeeriumi avalike suhete osakonnale, MES-i ja nõuandekeskustele.

Põllumajandusministeeriumi, tema valitsusasutuste ja hallatavate riigiasutuste käest saadud infot on edastatud sihtrühmale veebilehe ja maakondlike nõuandekeskuste kaudu.

Nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse meiliaadress info@nouandeteenistus.ee on kaasatud Põllumajandusministeeriumi teavitajate meililisti. Põllumajandusministeeriumi, valitsusasutuste ja hallatavate riigiasutuste pressiteateid saavad kõik piirkondlikud nõuandekeskused. Koordineeriv keskus edastab piirkondlikele nõuandekeskustele ka teiste

ministeeriumide ja teadusasutuste pressiteateid, mis puudutavad otseselt maaettevõtjaid. Listi teavitajad@agri.ee kaudu toimub info edastamine õigusaktide jõudmise kohta Eelnõude Infosüsteemi, mis võimaldab maakondlikel nõuandekeskustel end varakult kurssi viia sihtrühmadele huvipakkuvate otsuste eelnõudega.

Põllumajandusministeeriumi ja tema valitsusasutuste spetsialistid on aidanud leida operatiivselt vastuseid teabekeskuste klientide küsimustele, samuti on vastanud tulenevalt probleemi või päringu spetsiifikast teiste ametiasutuste spetsialistid.

Portaali www.pikk.ee haldamine, sh info koondamine, töötlemine, süstematiseerimine

Portaalis www.pikk.ee on pidevalt täiendatud sündmuste kalendrit infopäevade, koolituste ja muude sündmuste osas. On lisatud uudiseid, teateid, informatiivseid artikleid ning täiendatud varem lisatud materjale (Teadusinfo) ja uuendatud linke teistele veebilehtedele (Kasulikke linke).

Aruandeaastal on google.com/analytics statistika järgi pikk.ee külastatavus mõnevõrra vähenenud võrreldes eelmise aastaga.

2013. aastal oli 10600 külastust keskmiselt ühe kuu kohta (millest korduvkülastajaid oli 54%, uusi külastajaid 46%). Unikaalseid külastajaid oli 5200 keskmiselt kuu kohta.

2012. aastal oli 11300 külastust keskmiselt ühe kuu kohta (millest korduvkülastajaid oli 57%, uusi külastajaid 43%). Unikaalseid külastajaid oli 5300 keskmiselt kuu kohta.

Aruandeaastal külastajate poolt enim vaadatud teemad on nõuandeteenistus (sh konsulendid, nõuandekeskused), taimekasvatus (köögiviljandus – küüslaugu- ja kurgikasvatus avamaal), loomakasvatus (lihhaveise-, veise-, linnukasvatus), finantsmajandus, teenused ja tooted, sündmuste kalender, uudised, toetused (sh toetused alustavale ettevõtjale).

Kokkuvõte

Maakondlikud nõuandekeskused on koostöös Põllumajandusministeeriumi, tema valitsusasutuste ja MESi nõuandeteenistuse koordineeriva keskusega võimaldanud põllumajandustootjatele ja maaettevõtjatele vajaliku ja arusaadava teabe kättesaadavuse.

Aruandeaastal oli maakondlike nõuandekeskuste külastatavus kuude lõikes erinev. Suurem külastajate arv oli maikuu, mil oli palju päringuid seoses pindalatoetustega. Nõuandekeskuste töötajad ja konsulendid aitavad kaasa teabe jõudmisel sihtrühma kuuluvate klientideni ja nende küsimustele vastuste leidmisel.

Lepingu objekt 3.3. Nõuandesüsteemi arendamine ja toimimise tagamine

MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus, Põllumajandusministeerium, Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES), Eesti Aiandusliit, Eestimaa Talupidajate Keskliit (ETKL), Eesti Põllumeeste Keskliit (EPK), konsulendid ja maakondlikud nõuandekeskused väljendasid oma seisukohti seoses nõuandesüsteemi ja ühise tegutsemise kokkuleppe tulevikuga. Otsustati lõpetada ühise tegutsemise kokkuleppega liitunud leping ja moodustada nõuandeteenistuse nõuandev koda.

10. aprillil kohtusid nõuandesüsteemi arenguga seotud huvigrupid Põllumajandusministeeriumis, et läbi rääkida nõuandesüsteemi arendamine ja 2014. aastal rakenduv MAK nõuandemeede.

Aprilli lõpus kohtusid maakondlike nõuandekeskuste juhid MES-i juhatusega, arutamaks siiani tehtud koostööd ja edasisi arenguid. 01.05.2013 lõpetati Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse otsusega nr. 37 ühise tegutsemise kokkuleppega liitunud leping. Nõuandeteenistuse nõuandev koda moodustatakse 2014. aastal.

ÜTK kokkusaamiste protokollid on avaldatud Nõuandeteenistuse veebilehel

<http://www.pikk.ee/nouandeteenistus/dokumendid/uhise-tegutsemise-kokkulepe>

Lisa 5 – Ühise tegutsemise kokkuleppega liitunud koosoleku protokoll 27.03.13

18. juunil 2013 a. konsulentide teabepäeva lõpus toimus Nõuandesüsteemi arutelu MES Koordineeriva Keskuse, konsulentide ja maakondlike nõuandekeskuste juhtidega. Kõigil soovijatel oli võimalik kahe nädala jooksul selleks aruteluks oma ettekandeid registreerida. Toimus vabas vormis arutelu MES-i läbiviidud töögruppide kokkuvõtte, uue MAK-i, konsulentide koolitamise ja Koordineeriva Keskuse tööülesannete üle. Konsulendid tegid omapoolseid ettepanekuid Põllumajandusministeeriumile.

27. novembril 2013. a. toimunud konsulentide talviste teabepäevade esimese päeva lõpus toimus Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna, MES Koordineeriva Keskuse, MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistuse, konsulentide ja maakondlike nõuandekeskuste juhtidega nõuandesüsteemi arutelu. Arutelu alguses tutvustas MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus oma plaane ja tegevusi 2013. aastal. Põllumajandusministeerium tutvustas 2014. aastast algavat e-PRIA tugiteenuse projekti ning arutati vabas vormis nõuandesüsteemi probleeme.

Toimunud koosolekute protokollid on saadetud maakondlikesse nõuandekeskustesse ja konsulentidele ning üles pandud konsulentide intranetti.

Lisa 6 – Nõuandesüsteemi arutelude protokollid 18.06.13 ja 27.11.13

Vastati valitsuse kommunikatsioonibüroo teavituskampaaniate alasele küsitlusele.

Suheldi ProAkis Eesti kontaktisikuga (Viola Korpa, Baltic Studies Centre) seoses 12.-14. juunil 2013. a Dublinis toimunud Teadmussiirde konverentsil tehtud üleskutsele saata Pro Akis töögrupile infot oma riigi nõuandesüsteemi kohta. Vaadati üle ProAkis Eesti raport, kuna raporti koostajal puudusid andmed nõuandesüsteemi erasektori osapoolte kohta.

ProAkis on Euroopa Komisjoni algatatud projekt põllumajandussektori teadmussiirde uurimiseks (Prospects for Farmers' Support: Advisory Services in European AKIS,

www.proakis.eu). Taani Põllumajanduse Nõuandeteenistuse Teaduskeskus uurib ProAkis projekti raames Euroopa Liidu 27 liikmesriigi nõuandeteenistuste rolle, tegevusi ja võimekust põllumajandussektoris.

Valmistati ette Nõuandeteenistuse Nõuandva Koja moodustamist, uute koostöölepingute sõlmimist ja vanade uuendamist ning 2014. aasta koolitustegevuse planeerimist. Selleks saadeti põllu- ja maamajanduse erialaliitudele, riigi-, haridus- ja teadusasutustele ning organisatsioonidele (kokku 32-le) kiri, millega avaldati soovi teha koostööd koolitus- ja teavitustegevuse osas ning küsiti infot valdkonna kitsaskohtade ning 2014. aasta koolitusplaanide kohta. Vastuseid saadi 15 asutuselt ja organisatsioonilt. Koostöö osas kohtuti Veterinaar- ja Toiduameti, PRIA ja Eesti Maaülikooliga. Uuendati koostöölepingut EMÜ-ga.

Vastati GFRAS (The Global Forum for Rural Advisory Services) küsitlusele, mille eesmärgiks oli tuvastada riikliku nõuande- ja arenduspoliitikat toetavad nõudlusel põhinevad tegevused. GFRAS projekt MEAS (Modernizing Extension and Advisory Service project) algatas riiklike nõuandepoliitikate toetamise tegevused, mille tulemusena plaanitakse põhjalikult kirjeldada meetmeid, mis toetavad osapoolte efektiivset kaasamist nõuandepoliitikate arendamisse.

Seoses PRIA sooviga suurendada e-PRIA kaudu esitatavate taotluste arvu ja plaaniga võtta 2014. aastast selleks kasutusele rohkem e-PRIA juhendamise teeninduspunkte, saadeti maakondlikele nõuandekeskustele päring, millega sooviti teada, kas ja millistel tingimustel on maakondlikud nõuandekeskused nõus sellist tugiteenust pakkuma. E-PRIA tugiteenust on nõus pakkuma kõik nõuandekeskused. 2014. aasta alguses arutatakse täpsemalt teenuse pakkumise tingimusi ja korda.

Nõuandesüsteemi arendamine

Nõuandeteenistuse edasiste tegevuste kaardistamise eesmärgil moodustati 2013. aasta kevadel valdkondlikud töögrupid, mille komplekteerimisel arvestati, et seal oleksid esindatud tootjad, teadlased ja konsulendid. Töögruppide tööd juhtis MES juhatuse liige Andres Vinni.

Töögrupid arutasid kohtumistel teemasid:

- nõuandesüsteemi hetkeolukord;
- valdkondliku nõustamise hetkeolukord;
- tootjate vajadused – nõustamine, koolitused ja õppematerjalid;
- konsulentide vajadus erinevates valdkondades ja piirkondades;
- konsulent ja tema isikuomadused;
- konsulendi palgatase;
- konsulentidele vajaminevad elementaarsed töövahendid;
- konsulentide koolitusvajadus;
- nõuandetooteid - nõuandeteenistuse veebileht, selle sihtgrupp ja uuendamisvajadus;
- juhtivkonsulent ja valdkonna koordinaator;
- nõuande sidumine teadusega;
- teadmussiire ja innovatsioon MAK 2014-2020;
- Euroopa Innovatsioonipartnerlus;
- Evelin Loit ja Aret Vooremäe EMÜ-st tutvustasid ajalehe Teadus Põllul projekti kavandit;
- nõuandesüsteemi ja –teenuse kitsaskohad ning nõuandesüsteemi arenguvõimalused.

Taimikasvatuse valdkonna töögrupi kohtumised toimusid 28. jaanuaril, 11. veebruaril ja 1. märtsil.

Loomakasvatuse valdkonna töögrupi kohtumised toimusid 30. jaanuaril, 20. veebruaril ja 05. märtsil.

Finantsmajanduse valdkonna töögrupi kohtumised toimusid 31. jaanuaril, 21. veebruaril ja 07. märtsil.

Töögruppide (taimikasvatuse, loomakasvatuse ja finantsmajanduse valdkondade) ühine, viimane kohtumine ja arutelu toimus 5. aprillil Ülenurmel Eesti Põllumajandusmuuseumis.

Osalejad: K. Kaare, H. Kreen, A. Vinni, M. Reinup, L. Maasik, M. Liiv, M. Värnik, T. Annuk, G.-C. Jaansen-Mölder, R. Strastin, J. Vessart, M. Oeselg, L. Tali, A. Olt, M. Mõtte, A. Lugu, V. Parts, M. Goldberg, A. Hõbe, M. Laaneser.

[Lisa 7 – Töögruppide arutelu kokkuvõte 05.04.13](#)

MESi juhatuse tegevused nõuandeteenistuse valdkonnas

Jaanuaris:

- MES-i juhatuse liikmed kohtusid Rapla Nõuandjate Ühenduse, Harju Taluliidu, Abiks Põllumehele, Võrumaa Talupidajate Liidu ja Saarte Nõuandekeskuse esindajatega, et arutada edaspidise koostöö võimalusi nõuandesüsteemi arendamisel.
- 14. jaanuaril kohtusid nõuandekeskuste juhid ja otsustasid moodustada MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus, kuhu kuuluvad kõik 15 nõuandekeskust. Koordineeriva keskuse esindajat kohtumisele ei kutsutud.

Veebruaris:

- Vastavalt Põllumajandusministeeriumi juhistele, sõlmiti veebruaris kõigi nõuandekeskustega teabelevi lepingud 2013. aastaks.
- Nõuande teemadel kohtuti erialaliitude ja -seltsidega: Eesti Aiandusliit, Eesti Lambakasvatajate Selts, Eesti Lihaveisekasvatajate Selts, Eesti Hobusekasvatajate Selts, Eesti Piimaliit, Eesti Seemneliit, Eesti Noortalunikud, Eestimaa Talupidajate Keskliit. Korduvalt on kohtunud Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna töötajatega ja põllumajandussaaduste tootjatega.
- Moodustati taimikasvatuse-, loomakasvatuse- ja finantsmajanduse valdkonna töögrupid ning osaleti nende töös.
- Osaleti MAK 2014-2020.a. meetmete väljatöötamise töögruppides.
- Esineti konverentsil Agronoomia 2013 nõuandesüsteemi tutvustava ettekandega.

Märtsis:

- 27. märtsil toimunud ÜTK koosolekul tehti MES juhatuse ettekanne nõuandesüsteemi arendamiseks tehtud tegevustest ning tehti ettepanek lõpetada ÜTK leping.

Aprillis:

- 10. aprillil toimus kohtumine Põllumajandusministeeriumis (PM) erinevate osapoolte vahel, kus esitati omad seisukohad ning lepiti kokku järgmistes kohtumistes.

- 18.-20 aprillil toimunud Maamessil oli kohal MES juhatus ning vastas külastajate küsimustele.
- 24. aprilli toimunud Eesti Hobusekasvatajate Seltsi seminaril tutvustas Andres Vinni nõuandesüsteemi.

Mais:

- 8. mail kohtumisel PRIA juhtidega arutleti ka nõuandeteenuse kvaliteedi parandamise teemal.
- 27. mail toimus PM-s nõuande teemaline kokkusaamine. MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus oli selleks ajaks loobunud MES-i esindajate kutsumisest Saaremaal toimunud arutelule. Kohtumised konsulentide ja nõuandekeskuste vahel toimuvad MES-i poolt korraldatavatel teabepäevadel (toimunud 27. märtsil Türil ja 18. juunil Alutagusel).

Juunis:

- 4. juunil toimunud kohtumisel põllumajandusministriga puudutati ka nõuande teemat ja võimalikke arengusuundi.
- 13. juunil osaleti PM-s toimunud nõuandesüsteemi erinevate osapoolte kohtumisel.
- 10.-14 juunil käis Raul Rosenberg uurimas Poola nõuandesüsteemi toimimist.
- 18. juunil toimunud konsulentide teabepäeval osalemine ja töögruppide töö kokkuvõtte esitamine ning osalemine nõuandesüsteemi süsteemi arengu arutelus.
- 20. juunil Kihnus tutvustati nõuandesüsteemi lamba-ja lihavesekasvatuse teemalisel seminaril .
- 26. juunil osaletud Kutsekojas konsulentide kutsestandardi uuendamise arutelul.
- Toimunud kohtumised Võru-, Harju- ja Valgamaa nõuandekeskuste juhtidega.
- Osalemine Baltic Deal töös.
- Osaletud kokkusaamisel keskkonnaministeeriumis nõuande osas ja veeseaduse rakendamisel.
- MES-i juhatuse liige osaleb Eesti Taimekasvatuse Instituudi teadusnõukogu töös.
- Toimus MES-i juhatuse liikmete arutelu nõuandeteenistuse arengu osas ja lepiti kokku, et otsuseid ei tehta enne, kui PM avaldab kirjalikult oma selleteemalise seisukoha. Seni oodatakse MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistuse arengukava, kohtutakse erialaliitude esindajatega ja põllumeestega, et uurida nende vajadusi nõuande osas ning järgmise aasta innovatsiooni programmi (EIP) rakendamise võimalusi nõuandeteenistuses.

Juulis:

- MAK komisjonis osalemine.
- MES nõukogule info jagamine nõuandeteenistuse olukorrast.
- Kuulati Iiri ja Poola kogemusi (ettekandja Katri Kuusk ja Meriliis Liiv).
- Viljandimaal viljeluspäevadest osavõtt, kus oli väljas nõuandeteenistus.
- Lambakasvatajate Seltsi juhatuse koosolek, kus arutati koostööd nõuandeteenistusega.
- Iganädalased koosolekud.

Augustis:

- Arutati konsulendi kutsestandardeid.
- Kohtuti erialaliitudega, et arutada EIP rühmades koostööd.
- Saaremaal Maapäevadest osavõtt.
- Kohtumine Toiduliidu esindajatega (EIP arutelu).
- Kohtumised PM töötajatega. Arutati nõuandeteenistuse tulevikku ja EIP seonduvat.
- Koosolekud koordineerivas keskus.

Septembris:

- Osalemine Türgis Euroopa nõuandeseminaril.

- Juristi lepingu tegemine, et nõuandeteenistuse lepingud ühtlustada ja teha vajaminevad koolitused.
- Osalemine konsulendi kutsestandardi väljatöötamisel.
- Tartu Ülikoolis läbirääkimised juhtimise koolituse korraldamisel.
- Arutelu Erametsaliiduga koostööst nõuandeteenistusega.
- Aasta teise poole koolituste täpsustamine erialaliitudega.
- Kohtumine PM ministri juures nõuandeteemal.
- Koosolekud koordineerivas keskus.

Oktoobris:

- Arutati Anu Aida ettepanekut juhtimise õppe organiseerimisest.
- Osaleti MAK juhtkomisjoni arutelul, kus ka arutati nõuandesüsteemi muutusi.
- Kohtuti nõuandeküsimustes Aiandusliiduga.
- Arutati trükiste tegemist nõuandeteenistusele.
- Lepiti kokku Tartu Ülikooliga juhtimise koolituse tingimustes konsulentidele.
- EIP aruteludel osalemine.

Novembris:

- Alustati 2014 a. võimaliku eelarve koostamist koordineerivale keskusele.
- PM kantsleriga toimus kohtumine, kus anti informatsiooni nõuandeteenistuse tegevustest.
- PM asekancleriga arutelu uue eelarveperioodil võimalikest arengutest nõuande valdkonnas.
- Kohtumine I. Tupitsaga maaparanduse konsulentide vajaduse väljaselgitamiseks.
- Kohtumine PRIA esindajatega.
- Kohtuti konsulentide kandidaatidega maaparanduse ja keskkonna valdkonnas.
- Kohtumine PM töötajatega.
- Konsulentide teabepäeval esinemine. Kohtumine MTÜ EMENT liikmetega.
- Kohtuti VTA esindajatega.
- Osalemine Kutsenõukogu töös.

Detsembris:

- Kohtumine Olustvere Teenidus- ja Maamajandusekooli juhtkonnaga.
- Osalemine ETKI nõukogu töös.
- EMÜ avatud ülikooliga koostöölepingu sõlmimine.
- Kohtumine Lihaveisekasvatuse Seltsi juhtidega.
- EMÜ õppejõududega kohtumine.
- Nõupidamised PM teadus- ja arendusosakonnaga.
- MTÜ EMENT juhatusel kohtumine.
- Osalemine Maaeluvõrgustiku koostöökoja töös.
- Põllumajandusteaduste nõukogu töös osalemine.
- EIP arutelu veisekasvatases.
- 2014 a. koolituskava koostamine.

Valdkondlikud koordinaatorid

Taime- ja loomakasvatuse valdkonna tööd koordineerib Meriliis Liiv ning **maattevõtluse ja finantsmajanduse ning maaelu arengu valdkonda** koordineerib Lemmi Maasik.

Koordinaatorid koostavad, koostöös vastava valdkonna konsulentidega koolitusplaani, analüüsivad ja suunavad konsulentide tööd, tegelevad nõuandetoote väljatöötamise ja arendamisega, samuti valdkonna tegevuste laiendamise.

Arendusprojektide koordinaator Katri Kuusk tegeleb turunduskontseptsiooni rakendamise ja arendamisega, nõuandeteenistuse kodulehe haldamise ja arendamisega, osaleb arengukava ja eelarve koostamisel ning rakendamisel, käivitab ja juhib projekte.

Konsulentidele korraldatud koolitused

Koolituste korraldamine on toimunud vastavalt Põllumajandusministeeriumiga kooskõlastatud koolituskavale.

Koolituskava koolituste teemad on kogutud taime-, loomakasvatuse ja finantsmajanduse töögruppide ettepanekutest, arvestades teemade prioriteete.

Lisa 8 - 2013 aasta koolituskava konsulentidele

23.-24. jaanuaril toimus Hotell Salzburg konverentsikeskuses koolitus konsulentidele, kus esimese päeva teemaks muudatused Raamatupidamise Toimkonna juhendites alates 01.01.2013; teise päeva teemadeks maksumuudatused 2013 ja siirdehinnad. Lektorid Sven Siling, BDO Eesti AS partner ja Tõnis Jakob, pikaajalise kogemusega audiitor ja maksukoolitaja.

Koolitusel osales 39 konsulenti ja 6 nõuandkeskuste spetsialisti, kes kõik jäid koolituse tagasiside küsitluse järgi väga rahule. Osalenud soovisid ka järgnevate maksumuudatuste ja raamatupidamise toimkonna juhendite muutuste korral saada koolitust.

Koolituse finantseerimisel kasutati 2012. aasta riieelarvelise eraldise raha.

10.-11. aprillil toimus konsulentidele koolitus Kattetulu arvestused taime- ja loomakasvatuses. Koolitajad Marju Aamisepp ja Helle Persitski. Osales 19 konsulenti.

Koolituse tagasisidest (tekst muutmata kujul):

- Koolitus Jänedal oli üle kõigi minu ootuste. Tavaliselt ma neid rühmatöid väga suureks asjaks ei pea, aga Marju oskas pärast ettekannetest nii palju välja pigistada, et sain iganes uut infot lisaks veel sellele, mida ootasin, et hakkasin hoopis paremini aru saama ka neist näitajaist, mida kattetulu arvestustes kasutatakse. Minu arvates võiks Marju ja Helle ka sellest FADN-ist miskeid koolitusi teha. Ma olen korra Waides saanud ja see mulle väga meeldis, aga hakkab juba ära ununema.
- Oli kasulik, sain uusi teadmisi.
- Kuna ma polnud varem kattetuluga otseselt kokku puutunud (Tartu Ülikoolis õppisime jääktulu), siis mina pean seda koolitust ja omandatud teadmisi väärtuslikuks. Hea oli, et enamuse ajast moodustas praktiline töö ja seega olen mina koolitusega väga rahul.
- Olen koolitusega superrahul. Kuna osalemas oli tublisid asjatundjaid, siis saime algteadmised ka erinevatelt aladelt. Samas oleks huvi, et kuskil võiks olla ka maasika ja vaarikakasvatuses kattetulud.

30. aprill - 01. mail toimus konsulentidele maaelu mitmekesistamise teemaline õppereis Ida-Virumaa erinevatesse ettevõtetesse: AS E. Strauss www.strauss.ee - laastu- ja puidutooted, kauplus, kohvik, õpitoad; Avinurme elulaadikeskus www.elulaadikeskus.ee - õpi- ja töötoad, muuseum, köök; OÜ Puunõu www.puunou.ee - astjad, tünnid, saunad jm.; Kauksi Puhkemaja www.kauksipuhkemaja.ee ; Alutaguse Puhke- ja Spordikeskus www.alutaguse.com - kohvik, majutus, üritused; Alutaguse Seikluspark; Tagavälja talu www.tagavalja.eu - leivategu, taluelu tutvustamine, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine

jne.; Adrenaator grupp www.adrenaator.ee Kohtla- Nõmmel- Kaevanduspark ja karjäärisafari; Ida- Viru Taluliit www.ivtl.ee ja Viru Nõuandekeskus ja Raio Dello pagariäri www.hot.ee/p/pagariari Iisakus.

Õppereisil osales 21 konsulenti

Reisi tagasisides kirjeldasid konsulendid reisi tulemuslikkust alljärgnevalt:

1. Läbi igasuguste raskuste on Ida-Viru tõusmas Eestis pildile nii nagu seda ehk arvatagi ei osata!
 2. Õppereisil tuleb osaleda, sest oma kinganinadest peab ikka kaugemale ja kõrgemale vaatama nagu Kuuskemaa seda ikka soovitab.
 3. Saime ainet uuteks ideedeks, kuidas midagi kas samuti või siis teisiti teha võib.
 4. Reis oli õpetlik näide kuidas maapiirkonnas on võimalik elada ja ettevõtlust arendada, kui osatakse leida hea idee ja kasutades ära erinevaid rahastamise võimalusi (PRIA erinevaid meetmed, EAS toetus), on oskus oma toodet turustada.
- Järgmise aasta õppereis toimub Pärnumaale.

05. juunil toimus koostöös Baltic Deal projektiga koolitus Pilsu talus, kus Toomas Tõrra ja Jaan Kuht Eesti Maaülikoolist rääkisid täppisviljeluse olemusest ja eesmärkidest, ning läbiviidavatest täppisviljaluse katsetest. Tatoli AS esindaja Jaanus Kilgi tutvustas täppisviljeluses kasutatavat tehnoloogiat. Priit Penu Põllumajandusuuringute Keskusest andis ülevaate Eesti mullastiku kirjusest. Toimus ringkäik Pilsu talu põldudel ja tutvuti talu tegevusega. Osalejatele meeldis väga, et ühendatud oli teoreetiline ja praktiline pool, ning terve õppepäev keskenduti ühele teemale. Koolitusel osalejaid kokku 32, sh 5 konsulenti.

26.-27. augustil toimus taime- ja loomakasvatuse valdkonna konsulentide õppereis Peipsi kanti. Õppereisi käigus külastati väga eriilmelisi talusid, käidi nii marjakasvatustalus, ratsatalus, tutvuti Peipsiäärse sibulamüügi ja sibulataluga, tehti ringkäik vutifarmis jne. Osales 16 konsulenti.

Tagasiside osalenud konsulentidelt oli positiivne. Leiti, et iga väljasõit annab juurde mõtteid ja nippe, mida saab edaspidi ka oma nõuandetöös klientide innustamiseks näiteks tuua. Õppereiside käigus on võimalik tutvuda tublide Eestimaa ettevõtetega, mida on väga palju, aga tihti nendest eriti ei teata. Veenduti, et talude edukuse aluseks on kogu pere koostöö ja pühendumine, edukad ettevõtjad on õpihimulised ja agarad omandama oma valdkonnas uusi teadmisi, oskusi ja kogemusi ning neid edukalt rakendama. Osalejad avaldasid soovi, et taolised ühte piirkonda tutvustavad õppereisid võiksid kindlasti jätkuda ka järgnevatel aastatel.

6., 7. ja 18. novembril toimus loomakasvatuse konsulentidele jõudluskontrolli andmete analüüsimise koolitus. Koolituse käigus täiendati konsulentide teadmisi noorkarja tervishoiu, udaraterwise hindamise ja sigimsinäitajate analüüsimise osas. Toimused loengud, arutelud, grupidööd ja iga teema kohta pidid osalejad tegema kodutöö. Koolituse viisid läbi lektorid Eesti Maaülikoolist Kerli Raaperi, Piret Kalmus, Kalle Kask. Räägiti noorkarja tervishoiu alasest nõustamisest, noorkarja tervist mõjutavate riskitegurite tuvastamisest. Anti ülevaade patogeeni põhise mastiidikontrolli rakendamise veisekarjas ja mastiidiriski hindamise läbiviimisest. Tehti ülevaade sigivuse analüüsi meetodikatest ja tööprintsipiidest lüpskarjas. Primaarsetest ja sekundaarsetest sigivusindeksitest. Räägiti meetodikatest kuidas arvestada välja sigivusega seotud kahjusid farmi tasandil. Koolituse läbis 6 konsulenti. Koolitusel osalejate tagasiside oli positiivne, jäädi rahule nii teemade valiku, kui lektoritega, ning omandati kasulikke teadmisi ja oskusi nõuandetöök. Oldi huvitatud ka edaspidi osalema kitsamas ringis ja spetsiifilisematel teemadel toimuvatel koolitustel.

22. novembril toimus nõuetele vastavuse õppepäev Lääne-Virumaal Luha talus, kus osalesid kõigi antud valdkonnas kontrolli teostavate asutuste - PRIA, VTA, PMA ja KKI inspektorid. Arutati läbi nõuded, tähelepanu alla võeti eriti need nõuded, mille suhtes tootjad kõige sagedamini eksivad ja mille kohta konsulentidel oli küsimusi. Õppepäeval osales 22 konsulenti. Antud teema vastu on konsulentidel huvi, plaanis on sarnaseid praktilisi koolitusi korraldada ka edaspidi, sest see annab konsulentidele võimaluse vahetult suhelda kontrolli teostavate asutuste inspektoritega.

25. novembril toimus Eerika katsefarmis ultraheliaparaadi individuaalkoolitus, koolitajaks Kalle Kask Eesti Maaülikoolist. Koolitus hõlmas endast nii teoreetilist kui praktilist osa loomade juures. Selgitati ultraheliaparaadi tööpõhimõtteid ja kasutusalasid veisekasvatuses, õpetati aparaadi abil suguorganite leidmist, erinevate munasarjades esinevate struktuuride interpreteerimist, tiinuse- ja emakapatoloogiate diagnostikat. Koolituse käigus omandasid kaks koolitusel osalenud konsulenti baasteadmised edasiseks iseseisvaks tööks ultraheliaparaadiga. Taoliseid õppepäevi, kus räägitakse ja tutvustatakse konsulentidele erinevaid võimalusi mõne kindla töövahendiga töötamiseks, on plaanis korraldada ka edaspidi.

11.11-12.11 ja 03.12-04.12 toimus Tartu Ülikooli ettevõtetmajanduse instituudis täiendõppeprogrammi raames juhtimisalane baaskoolitus konsulentidele. Käsitletud teemad: juhtimisalused, juhtimise nõustamine, meeskonnad, meeskonnajuhtimine, suhtlemine, kommunikatsioon. Koolitus koosnes loengutest, aruteludest, praktilistest ülesannetest, rühmatöödest ja kodutööst.

[Lisa 9 –Juhtimisalase baaskoolituse õppeprogramm](#)

Osalesid 42 konsulenti, kellest 30 omandasid programmi täies mahus ja kaitsesid edukalt kodutöö ning said vastava tunnistuse.

[Lisa 10 - Konsulentide koolitused](#)

Keskkonnahoiu, säästva arengu ja kliimamuutuste 4 päevane 2 tsükiline koolitus konsulentidele algab 2014 I kvartalis. Vastava õppeprogrammi koostamine ning täiendõppe läbiviimine on tellitud Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudilt. Õppeprogrammi koostöölastamine Põllumajandusministeeriumiga toimub jaanuari lõpul. Mullateemaline koolitus toimub lektorite hõivatuse tõttu 2014. aasta veebruaris.

Konsulentide kogemuste vahetamise päev

Päeva korraldamise eesmärk oli toetada konsulentide professionaalset arengut läbi oma kogemuste jäädvustamise ja kolleegidega jagamise.

FIE muutmine osaühinguks teemal tuli arutlema 56 konsulenti ja 8 nõuandekeskuste töötajat. Päeva lõppedes avaldati arvamust, et kogemuste vahetamise päeva peaks traditsiooniks muutma.

Alustasu alustavale konsulendile

Alustasu makstakse kahe aasta jooksul peale kutseeksami esmakordset sooritamist taimekasvatuse, loomakasvatuse, aianduse ja mesinduse valdkonna konsulendile, kes on noorem kui 45 ja tal on kehtiv leping tunnustatud nõuandekeskusega.

Alustasu lepingu MESiga on sõlminud 2011. aastal Hiiumaa Nõuandekeskus ja Põlvamaa Põllumeeste Liit. Hiiumaa Nõuandekeskuse leping kehtis kuni 30.06.2013 ja Põlvamaa Põllumeeste Liit peatas lepingu seoses konsulendi mujale tööle asumisega.

2012. aastal on alustasu leping sõlmitud Võrumaa Talupidajate Liiduga ja 2013.a I kvartalis Valgamaa Põllumeeste Liiduga.

[Lisa 11 - Alustava konsulendi alustasu](#)

Põllumajandustootjale tasuta nõuanne

Lepingu järgi on tootjale tasuta nõustamisel kontoris nõustamise korral konsulendi tunnitasu 24 eurot ja ettevõttes kohapeal nõustamise korral 48 eurot.

Aruandeaasta jooksul on 59 konsulenti osutanud tootjale tasuta nõuandeteenust 981 kliendile (kes on 84% FIED ja füüsilised isikud) 1704,5 tunni ulatuses 63468 euro eest.

[Lisa 12 – Tootjale tasuta nõuanne](#)

Eelmisel aastal aastal osutasid 63 konsulentitootjatele tasuta nõuandeteenust 1069 kliendile 1865,25 tunni ulatuses 70080 euro eest.

Aruandeaastal on 50% tootjatest eelistanud nõu saada ettevõttes kohapeal. Aasta keskmiseks tootjale tasuta nõustamise tunni hinnaks kujunes 37,24 eurot, eelmisel aastal 37,57 eurot.

Tootjale tasuta nõuanne tootjatele 2013. aastal

Taimekasvatuse valdkonnas (sh nõuetele vastavus, mahetootmine, pindalatoetused)						
Konsulendi nimi	Lepinguid kokku, tk		Tunde kokku		Summa (sh k/m) kokku, €	
	Kontoris (K)	Ettevõttes (E)	K	E	K	E
Helle Rohtla	22	14	30	28	720	1344
Ene Milvaste	2	15	3	30	72	1440
Laine Kallaste	4	14	6	28	144	1344
Arvo Aller	6	9	10,5	18	252	864
Tiiu Kohu	14	15	16,5	26,5	396	1272
Lilia Kulli	14	13	26	26	624	1248
Veeve Kaasik	7	20	14	40	336	1920
Jekaterina Näalik	0	16	0	31	0	1488
Karin Hüva	4	17	8	33	192	1584
Kerli Hollo	21	0	40	0	960	0
Lembit Kuulmata	0	17	0	30	0	1440
Anne Orgla	3	2	6	4	144	192
Hillar Lilleste	36	0	62	0	1488	0
Alar Lugu	0	2	0	4	0	192
Meelis Värnik	1	1	2	0,5	48	24
KOKKU:	134	155	224	299	5376	14352

Loomakasvatuse valdkonnas (sh nõuetele vastavus, mahetootmine, pindalatoetused)						
Konsulendi nimi	Lepinguid kokku, tk		Tunde kokku		Summa (sh k/m) kokku, €	
	K	E	K	E	K	E
Ly Kogermann	0	18	0	31	0	1488
Saima Toom	2	7	4	14	96	672
Alvar Timmi	4	1	8	2	192	96
Aigar Suurmaa	0	14	0	25	0	1200
Sulev Kübar	0	16	0	32	0	1536
Kaie Järveots	0	16	0	31	0	1488
Kärt Kaseorg	0	5	0	10	0	480
Jüri Mets	77	0	62	0	1488	0
Vello Ilves	1	1	2	2	48	96
Hiile Hiie	4	14	8	27	192	1296
Ivi Randmaa	0	8	0	16	0	768
KOKKU:	88	100	84	190	2016	9120

Maaettevõtluse ja finantsmajanduse valdkonnas (sh ettevõtlusega alustamine, lõpetamine, üleandmine, ümberkujundamine, ettevõtte finantsanalüüs ja aruandlus, investeringu-toetused, pindalatoetused)						
Konsulendi nimi	Lepinguid kokku, tk		Tunde kokku		Summa (sh k/m) kokku, €	
	K	E	K	E	K	E
Juta Uus	3	4	6	7	144	336
Tiina Kattel	24	7	30	14	720	672
Arvo Aller	0	4	0	8	0	384
Liia Lust	13	12	14	24	336	1152
Vaike Nõu	6	6	8	11	192	528
Esta Lõo	7	4	13	7	312	336
Agu Kõtsi	2	0	4	0	96	0
Olavy Sülla	27	5	42	10	1008	480
Liivi Pihlasalu	8	6	16	12	384	576
Ilona Engman	5	5	10	10	240	480
Indrek Jürgenstein	2	15	4	29	96	1392
Kalmar Mägi	0	10	0	20	0	960
Triin Luksepp	22	5	42	10	1008	480
Maie Paas	2	4	4	8	96	384
Epp Säga	1	8	2	15	48	720
Ulvi Ajalik	18	8	32	15	768	720
Alvar Timmi	28	3	55	5	1320	240
Mai Vaher	13	13	18	22	432	1056
Ennu Vaher	6	7	12	14	288	672
Eire Einola	25	3	50	6	1200	288

Aavo Hõbe	1	1	2	2	48	96
Tiina Sisa	2	3	4	6	96	288
Marika Parv	6	14	12	28	288	1344
Peeter Lääne	19	4	26,5	8	636	384
Kalle Koosapoeg	0	8	0	15	0	720
Sirje Madisson	18	9	26	18	624	864
Jaan Bachmann	0	5	0	10	0	480
Leini Ots	2	2	3	4	72	192
Eha Lukats	2	1	3	2	72	96
Alar Lugu	0	5	0	9	0	432
Lembit Raag	0	2	0	4	0	192
Vello Ilves	7	1	14	2	336	96
Linda Raasik	0	1	0	2	0	96
Johannes Bundsen	0	8	0	16	0	768
Marika Maidla	1	6	2	12	48	576
KOKKU:	270	199	454,5	385	10908	18480

Töotervishoiu ja tööohutuse valdkonnas						
Konsulendi nimi	Lepinguid kokku, tk		Tunde kokku		Summa (sh k/m) kokku, €	
	K	E	K	E	K	E
Jaan Bachmann	0	8	0	16	0	768
Tiina Kattel	0	1	0	2	0	96
KOKKU:	0	9	0	18	0	864
Muu valdkond						
Konsulendi nimi/valdkond	Lepinguid kokku, tk		Tunde kokku		Summa (sh k/m) kokku, €	
	K	E	K	E	K	E
Rein Henn /maaparandus	0	11	0	20	0	960
Krista Tiirmaa /aiandus	0	7	0	14	0	672
Jaan Bachmann /ühistegevus	1	7	2	14	48	672
KOKKU:	1	25	2	48	48	2304

Tootjale tasuta nõustamise tagasiside kogumine

Valdkonna koordinaatorid Meriliis Liiv ja Lemmi Maasik on tootjale tasuta nõustamise tagasisidet kogunud igast maakonnast.

Paljude ettevõtlusega alustada soovijate põhiküsimuseks on tavaliselt, et milline ettevõtluse vorm valida (FIE või OÜ, kummagi ettevõtlusvormi plussid ja miinused), kuidas korraldada raamatupidamist FIE ettevõtlusvormi puhul, millise ettevõtlusvormi puhul millised maksud kaasnevad. Jätkuvalt korduvad küsimused üleminekuvõimaluste kohta FIE-st osaihinguks. Toetustega seoses sooviti infot alustava ettevõtja toetuse taotlemiseks vajalike toimingute

kohta. Tootjad, kes otsustasid osauhingu moodustada, küsisid osauhingu tegevuse alustamise ja raamatupidamise korraldamise põhimõtteid, maksustamist, töötajatega töölepingute sõlmimist, töötasutamise põhimõtteid.

Tootjatel on hea meel, et neile võimaldatakse nõuannet kahe tunni ulatuses tasuta. On neid, kes ütlevad, et sellest kahest tunnist täiesti piisab, sest endal peab kodutöö tehtud olema, ideed ja küsimused valmis ja alles siis pöördatakse konsulendi poole.

Eriti tänulikud on tasuta nõuande eest need talupidajad, kes põllumajandusega tegelevad põhitöö kõrvalt või on alles alustanud põllumajandustegevusega, sest ise ei jõua kõigega kursis olla ja kõike meeles pidada, aastad on erinevad, seadused ja nõuded muutuvad, ning siis on hea, kui saab kellegi poole pöörduda ja abi küsida.

Põllumajandusega alustavale ja suunda otsivale inimesele on sellest kahest tunnist vähe, aga abiks on see ikka, saab alginfo ja kinnituse, et mõtted ja võetav suund on õiged.

On tootjaid, kes arvavad, et see kaks tundi tasuta nõuannet on hea juba sellepärast, sest saab konsulendiga arutada ja mõtteid vahetada. Mõnele tootjale jälle meeldib, et selle aja jooksul saab kasutada konsulendi abi näiteks väetusplaani või viljavaheldusplaani koostamisel jne. Arvati ka, et tasuta nõuande tunde võiks olla rohkem, siis jõuaks vajadusel konsulteerida ka mõne teise konsulendiga.

Nõuandega jäädakse rahule, sest konsulendid annavad adekvaatset nõu ja oskavad tootjad praktiliste näidete ja arvutustega mõistma panna, miks kõiki mõtteid pole otstarbekas kohe teostada. Konsulendid on jätnud hea mulje, nendelt saab kiirelt vajalikku infot, nad on kohusetundlikud ja püüdlikud, kui mõnele küsimusele kindlat vastust ei osata anda, siis tunnistavad seda ja uurivad järgi, ning annavad teada, nii et tootja saab alati kõigile tekkinud küsimustele vastuse.

Konsulentide praktikasüsteem

Praktikatoetust makstakse kuni 8 kuu jooksul praktikandile kui ka tema juhendajale. Praktikandil peab olema läbitud nõustamismetoodika koolitus (tulenevalt konsulendi kutsestandardist) ning tal peab olema erialane või põllumajanduslik kutse- või kõrgharidus ja vähemalt 3-aastane erialane töökogemus viimase 5 aasta jooksul või erialane täiendkoolitus ja vähemalt 5-aastane erialane töökogemus viimase 7 aasta jooksul ning praktikale suunamine tunnustatud nõuandekeskusest.

Praktika lepingud MES-iga on sõlminud Valgamaa Põllumeeste Liit, Tartumaa Põllumeeste Liit ja Saarte Nõuandekeskus ning konsulendi praktikal on kuus inimest.

Kõik hindasid oma konsulendipraktikat hästi õnnestunuks, sest praktika käigus omandatud teadmised võimaldavad paremini konsulendi tööd planeerida ja korraldada.

Tehti mitmed ettepanekud järgmise aasta praktika tegevuste täiendamiseks:

- Konsulendipraktika raames korraldada õppereis mõnda aianduskonsulentide firmasse (nt Poola või Saksamaa) ja olla sealse konsulendi "töövarjuks" kogu nõustamisprotsessi vältel. Väga kasulik oleks tutvuda ka tehnoloogiliste abivahenditega (nõuandetoodetega).
- Võtta praktika kavasse praktika juhendajate ja teiste sama valdkonna konsulentidega ühised arutelud (grupitööd) praktika käigus (näit teisel ja viimasel praktika kuul). Kokkusaamistel võiks läbi mängida konsulenditöös ettetulevaid situatsioone ja juhendajad saaksid siin oma praktilisi kogemusi jagada.
- Praktika võiks toimuda vähemalt 12 kuu jooksul, mis annab aastase ülevaate (eriti oluline sesoone tootmise korral) ettevõttes toimuvast.

Lisa 13 - Praktikandid ja juhendajad

Trükiste hankimine ja levitamine

Trükised on saadud põhiliselt Põllumajandusministeeriumist ning teadus- ja arendusasutustest ning levitatud nõuandekeskustele ja konsulentidele.

Saadeti trükki projekti Baltic Deal tellimisel Eesti Taimekasvatuse Instituudi koostatud brošüür „Vedelsõnniku keskkonnasäästlik käitlemine“, koostajad Peeter Viil, Jüri Kadaja. Trükk valmib jaanuaris 2014.

[Lisa 14 Trükised/kataloogid](#)

Koostöö teadus- ja arendusasutustega

Nõuandeteenistus tutvustas 10.-11. juulil Põllumajandusuuringute Keskuse Viljandi katsekeskuses toimunud Viljeluspäevadel oma katselappi, kus sellelgi aastal testiti erineva väetamise mõju suviadradele. Lisaks olid sellel aastal katsesse võrdluseks lisatud katselapid sea- ja veiselägaga, ning flotomuda koos veiselägaga. Konsulendid tutvustasid huvilistele katselappidel tehtut, ning vastasid tootjate küsimustele saades kontakte edasiseks nõuandetööks.

Põllumajandusuuringute Keskusega sõlmitud leping PRIAlt meede 1.1. raames toetuse saanud Lypsylehmän ruokinta (Lüpsilehma söötmine) raamatu tõlkimiseks ja toimetamiseks soome keelest eesti keelde. Eesti Maaülikooli söötmise osakonna juhataja Meelis Ots vaatas üle raamatu eestikeelse tõlke terminoloogilise poole, ning kirjutas raamatule eessõna. Raamatut trükiti 1000 eksemplari ja levitatakse tasuta põllumajandustootjatele, konsulentidele ja loomakasvatuse eriala (üli)õpilastele.

PRIA soovil kaardistati konsulentide ootused 2014. aasta PRIA koolitustele, millist infot ja koolitusi nad PRIA-lt soovivad ning kas nad tunnevad vajadust praktilise e-PRIA koolituse järgi. Seitse konsulenti võttis osa 18. novembril Haapsalu Kutsehariduskeskuses toimunud praktilisest e-PRIA koolitusest. Koolituse teemadeks olid arengutoetuste taotluste esitamine, õiguste volitamine ja seaded; kuludeklaratsiooni täitmine ja esitamine; lisadokumentide esitamine.

Koostöö erialaliitudega

Mitmete erialaliitudega on sõlmitud kokkulepped, et maaelu mitmekesistamise teemal nõustamisega tegelevad konsulendid saavad osaleda nende poolt korraldatavatel lamba-, lihavesi-, hobuse- ja kartulikasvatuse ning aianduse alastel koolitustel.

Nõuandeteenistuse konsulendid on osalenud erialaliitude järgmistel koolitustel: Hobusekasvatuse konsulent Kärt Kaseorg osales Eesti Hobusekasvatajate Seltsi 24.-25. aprillil toimunud seminaril. Seminaril räägiti Eesti hobuse geneetikast, ohustatud tõugude kasvatamisest Euroopas, Eestis kasvatatud hobuste turundamisest ja müügist, uutest hobuste ravivõimalustest ja haiguste ennetamisest. Hobuste söödast ja allapanust jne. Toimused erinevad töötoad. Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse liige Andres Vinni andis ülevaate uutest finantseerimise- ja toetuse võimalustest hobumajanduses.

Konsulendid Nelly Oinus, Aigar Suurmaa, Marika Oesalg ja Sulev Kübar osalesid 6.-7. juunil Eesti Lihaveisekasvatavate Seltsi seminaril. Lektorid olid nii Eestist, Taanist, kui Šveitsist. Räägiti lihaveiste jõudluskontrollist, realiseerimisest, teiste riikide kogemustest. Toimus praktiline õpe loomadega ümberkäimisel. Tutvustati lihaveiste turustamise projekti - Baltic Grassland Beef.

23. oktoobril toimus Eesti Lambakasvatavate Seltsi kitsekasvatuse koolitus, kus osalesid konsulendid Hiile Hiie, Ants Kuks, Aimar Teever ja Liilia Tali. Lektoriks Thüringi kitse kasvatavate seltsi esinaine ja Thüringi tõugu kitsede kasvataja Dr. Agr. Katja Peter Saksamaalt. Koolitusel räägiti kitsekasvatusest maailmas, Euroopas, Saksamaal ja Eestis. Kitsede söötmisest, paaritamisest, poegimisest, tallede üleskasvatamisest. Kitseliha ja -piima tootmisest. Anti ülevaade kitsede haigustest, ning karja vanuselisest struktuurist.

Aiandusliidu koolitusel 21. novembril osales 4 konsulent: Margus Kopp, Ulvi Moor, Priit Põldma ja Krista Tiirmaa. Lektorid Põllumajandusametist rääkisid viljapuu bakterpõletiku 2013. aasta seiretulemustest, ning puuvilja- ja marjakultuuride tuntud sortidest ja sordikaitsest. Maksu- ja Tolliameti lektor andis ülevaate ettevõtlusega mitteseotud kuludest ning erisoodustustest, kingitustest ja annetustest.

Koostöö sisendimüügi firmadega

Koostöös sisendimüügifirmadega valmistati ette ja toimusid 2013. aasta Viljeluspäevad. Koostöös Baltic Agro, Farm Plant Eesti, Maalehe ja Avena Nordic Grain OÜ-ga toimus igaaastane viljelusvõistluse läbiviimine. Ka sellel aastal olid viis taimekasvatuse konsulenti (Ene Milvaste, Jekaterina Näälik, Raivo Sell, Helle Rohtla, Indrek Keres) Viljelusvõistlus 2013 saagikoristuse perioodil erapooletuteks kohtunikeks.

PIKK portaali arendamine

Tegeleti nõuandeteenistuse veebilehe veebimajutuse, webmaili ja domeenide suunamisega. Alustati uuele domeeninimele (pikk.ee-st nouandeteenistus.ee) üleminekuks vajalikke arendustöid, kuid tööd peatati. Pikendati domeeninimede registreeringuid.

Tehti parandusi nõuetele vastavuse valdkonna lehel.

Parandati Tööohutuse ja töötervishoiu veebilehel viiteid õigusaktidele.

Baltic Manure projekti tutvustava lehe loomine Nõuandeteenistuse veebilehe Keskkonna valdkonda ja materjalide ülespanek. Selle sisulehe täiendamine.

<http://www.pikk.ee/valdkonnad/keskkond/baltic-manure>

Nõuandeteenistuse kodulehel parandati halduslepinguga seotud lepingute nimekirja.

Lisatud Rakendusuuringute 2012.a lõpparuanded.

<http://www.pikk.ee/valdkonnad/teadusinfo/rakendusuuringud/lopparuanded-2012/>

Avaldati 2013. aasta parima nõuandekeskuse ja konsulendi kohta pressiteade ning lisati Nõuandekeskuste ja Konsulentide rubriikidesse info viimaste aastate parimate ning nende valimise kohta.

Alustati taimekasvatuse, loomakasvatuse, keskkonna ja maaettevõtluse valdkondade info uuendamise ettevalmistamist. Arendusprojektide koordinaator ja taime- ja loomakasvatuse valdkonna koordinaator analüüsisid olemasolevat struktuuri ja materjale ning lõid uue ühtlustatud taimekasvatuse valdkondliku info struktuuri. Struktuuri ja muudatuste osas konsulteeriti Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonnaga ning Eesti Maaülikooli Rõhu Katsejaama juhataja Toomas Tõrraga.

Lepiti kokku, et SA Erametsakeskus uuendab ja täiendab 2014. aasta jaanuaris nõuandeteenistuse veebilehel olevat metsanduse valdkonna infot.

Avaldati nõuandeteenistuse veebilehel taimekasvatuse valdkonna all EMVI brošüür „Väetiste käitlustehnoloogiad ja –masinad“, koostanud Kalvi Tamm. <http://www.pikk.ee/valdkonnad/taimekasvatus/huvitavat-lugemist>

Loodi nõuandeteenistuse veebilehe inglise- ja venekeelsed versioonid. Loodi võõrkeelsele versioonile sobilik lühendatud struktuur ja tekstid. Tekstid tõlgiti ja sisestati sisuhaldussüsteemi. Tehnilistel põhjustel avatakse võõrkeelsed versioonid 2014. aastal.

Telliti Tallinna Arvutikooli koostatud analüüsi ning tekkinud vajaduste põhjal kodulehe arendus- ja parandustöid, mille käigus paraneb veebilehe usaldatavus internetis, optimeeritakse veebilehe leitavust otsimootorites ning muutuvad kasutaja ja haldajasõbralikumaks sündmuste kalender ja konsulentide andmebaas. Tööd valmivad 2014. aasta alguses.

Tehti ja saadeti 15 konsulendile konsulentide intraneti paroolid.

Intranetti lisati materjale:

- teabepäevade ettekanded,
- nõuetele vastavuse auditi lehed,
- vastused teabepäevadel tekkinud küsimustele,
- nõuandesüsteemi arutelude protokollid,
- Viljandimaa maaettevõtluspäeva ettekanded,
- infopäeva FIE üleminekul OÜ- ks ettekanded ja koolitusmaterjalid,
- nõuandeteenistuse sümboolikaga PowerPoint esitluste taustad,
- nõuandeteenistuse logod ja kujunduselemendid.

Nõuandetoodete koostamine

Toimusid läbirääkimised Põllumajandusuuringute Keskusega laborianalüüside tulemuste tõlgendamise trükiste koostamiseks. Iga trükis keskenduks ühele valdkonnale, näiteks silo, sööda, mulla, teravilja, õlikultuuride jne analüüsid ja peaks oma olemuselt olema õhuke infomaterjal ning koostatud kasutajale arusaadavas sõnastuses. Igas trükises peaks olema välja toodud vastava valdkonna proovi võtmise ja analüüsiks ettevalmistamise üldised põhimõtted ning sisaldaks analüüsitavaid parameetreid, nende piirväärtuseid ja lühikirjeldust.

Tehtud kokkulepped Eesti Maaülikooli söötmise osakonnaga ja OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogiarenduskeskusega **laborianalüüside tulemuste tõlgendamise** trükiste käsikirjade koostamiseks. Trükise kasutajad oleksid põllumajanduses tegelevad inimesed. Iga trükis keskendub ühe valdkonna analüüsile.

Eesti Maaülikooli söötmise osakonna poolt said koostatud tera- ja kaunviljade keemilise koostise ja toiteväärtuse; õlitaimede seemnete ja neist valmistatud söötade keemilise koostise ja toiteväärtuse, ning silo keemilise koostise ja toiteväärtuse käsikirjad. OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogia Arenduskeskuse poolt koostatud silo mikrobioloogia käsikiri. Käsikirjadest on valminud brošüürid, mida konsulentidele ja tootjatele levitada.

Brošüürid ilmusid A5 formaadis. Eesti Maaülikooli kirjutatud brošüürides 34 lehekülge ja OÜ Tervisliku Piima Biotehnoloogia Arenduskeskuse brošüüris 26 lehekülge. Brošüürides on kirjeldatud proovide võtmist, pakendamist ja säilitamist. Proovide analüüsimist, keemilist koostist, erinevate ainete määramist ja toiteväärtust. Kirjeldatud analüüsiandmete lugemist. Pööratud tähelepanu mükotoksiinide ja erinevate mikroorganismide määramisele proovis.

Moodustatud töögrupp **kompleksse nõustamise** nõuandetoote koostamiseks. Töögrupi moodustamisel arvestati, et liikmed üksteist aktsepteeriksid ja hindaksid ning vähemalt ühel liikmel oleks eelnevalt teadmised kompleksnõustamise olemusest. Töögruppi kuuluvad konsulendid Alar Lugu, Ivi Randmaa, Martin Goldberg ja Mati Mõtte.

Kompleksnõustamine on põllumajandusettevõtte ehk tootja nõustamisega seotud töömeetod, mis tagab nõuande tootja erivaldkondade kohta, vastab tootja hetkeolukorrale ja pikaajalistele eesmärkidele.

Kompleksnõustamises töötavad erivaldkonna konsulendid ühtse meeskonnana ning vajadusel tehakse koostööd spetsialistidega (teadlased, erialaliidud jm). Kompleksnõustamise töö tulemus on kõrgem individuaalse nõustamise töötulemusest, kuna töögrupi liikmed on teadlikud võimalustest ja piirangutest tootja teistes valdkondades, mis tavaliselt tema kompetentsi ei kuulu.

Kompleksnõustamise eesmärk on tagada põllumajandusettevõtjatele ligipääs võimalikult kompetentsele nõustamisele, mis tõstab ettevõtte tootmistaset ja parandab majanduslikku olukorda.

Nõuandetoote koostamise käigus on kaardistatud kogu kompleksnõustamise protsessi tegevused, ajakulu ja takistused ning saadud kogemuste põhjal valmistatakse ette kompleksnõustamise abimaterjalid kõigile konsulentidele. Nõuandetoode valmib 2014 aasta I kvartali lõpul, kui on valmis saanud ettevõtte kirjeldav maatriks.

Nõuandetoodete uuendamine

Nõuandetoote **Alustava Põllumajandusootja ABC** sisu on viidud vastavusse 2013 aastal kehtivate seadustega.

Täiendati **nõuetele vastavuse auditi töölehti**, viidi sisse aasta alguses lisandunud loomade heaolu nõudeid, mis puudutasid vasikate ja sigade pidamise miinimumnõudeid ning põllumajandusloomade kaitset. Auditi töölehed on saadetud nõuetele vastavuse koolituse läbinud konsulentidele, et ettevõtte auditi läbiviimine toimuks ühtsete standardite järgi. Auditilehti täiendatakse jooksvalt ka edaspidi, kui lisandub nõudeid või muutub sõnastusi. Peale iga muudatuse siseseviimist edastatakse töölehed konsulentidele kasutamiseks, et auditi läbiviimisel oleks alati kasutusel viimane ja parandatud versioon.

Infomaterjalide ja sisendmüügifirmade andmebaaside jagamine konsulentidele

Taimekasvatuse konsulentidele edastatud e-posti teel Farm Plant Eesti (Scandagra Eesti AS) taimekasvatusalane nõuanne. See sisaldas infot hetkeolukorrast Eesti põldudel: mis sordid parasjagu tärkavad, millal oleks õige aeg väetada, millised kahjurid on liikvel ja millal ning millega neid tõrjuda. Kindlasti edastatakse sarnast nõuannet ka edaspidi, sest see on saanud konsulentidelt positiivset tagasisidet, andes hea ülevaate hetkel põllul toimuvast.

Konsulentidele on jagatud Farm Plant Eesti poolt välja antud ning Tiiu Annuki ja taimekasvatuskonsulent Meelis Värniku poolt koostatud Väetusketas.

Nõuandesüsteemi tutvustavate trükiste koostamine ja levitamine

Esimeses kvartalis koostati uus ajutine nõuandeteenistuse infovoldik Teraviljafoorumil ja Maamessil jagamiseks. Teises kvartalis telliti täiendav kogus täiendatud ja parandatud eesti- ja inglisekeelset nõuandeteenistuse infovihikut. Neljandas kvartalis korraldati hange nõuandesüsteemi tutvustavate materjalide tellimiseks. Hanke võitis AS Ecoprint, kellelt telliti Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistuse sümboolikaga A4 ja A5 formaadis kaante, A4 formaadis blankettide ja A5 märkmepaberiplokkide kordustrukk ning koordinaatorite visiitkaardid. Samuti telliti täiendatud ja parandatud nõuandeteenistuse infovoldikut, uue infovihiku sisu osas konsulteeriti Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonnaga.

[Lisa 15 – Uued Nõuandeteenistuse infovihikud](#)

Üritustel ja õppereisidel jagati Nõuandeteenistust tutvustavaid materjale: Nõuandeteenistuse infovoldik, nõuandetoetuste infovoldik, MES-i tutvustav leht, nõuandekeskuste kontaktileht, Baltic Deali infovoldik. Lisaks anti PRIA-le 200 maakondlike nõuandekeskuste kontaktilehte ja saadeti maakondlikele keskustele uue parandatud nõuandetoetuste infovoldiku fail.

[Lisa 16 – Nõuandesüsteemi tutvustavate trükiste jagamine](#)

Nõuandekeskuste/süsteemi tutvustus

Turunduskontseptsiooni kohaselt võeti osa erinevatest teemapäevadest.

Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistuse esindajad kohtusid tootjatega Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja poolt korraldatud temaatilistel foorumitel: **Maaelufoorumil 12. veebruaril Tartus, Teraviljafoorumil 28. märtsil Põltsamaal, Piimafoorumil 05. novembril Tartus ja Lihaforumil 26. novembril.** Nõuandeteenistust tutvustasid ja küsimustele vastasid koordineerivast keskusest arendusprojektide koordinaator ja taime- ning loomakasvatuse valdkonna koordinaator. Foorumitel osalejatele jagati Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistust tutvustavaid materjale. Foorumitel toimusid ka temaatilised mängud – Maaelufoorumil, Teraviljafoorumil ja Piimafoorumil vastava foorumi teemalised sõnamõistatused ning Lihaforumil lihatootmise teemaline äraarvamismäng, mille käigus tuli katsumise järgi ära arvata kastas olevad esemed. Mängudest võttis osa Maaelufoorumil 71, Teraviljafoorumil 70, Piimafoorumil 99 ja Lihaforumil 22 inimest. Foorumite sõnamõistatuste lahendused saadeti meiliaadressile info@nouandeteenistus.ee, äraarvamismängu vastused koguti kohapeal kokku. Iga foorumi vastanute hulgast loositi välja võitja, kes sai auhinnaks komplekti Nõuandeteenistuse sümboolikaga meeneid.

18.-20. aprillil 2013 osales Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistus Maamessil ühisväljapanekus Põllumajandusministeeriumi, PRIA ja Maamajanduse Infokeskusega.

Messi külastamise eesmärkideks oli: tutvustada nõuandeteenistust, tõsta selle tuntust ja kujundada positiivset mainet, kontakteeruda olemasolevate ja potentsiaalsete klientidega kontakteerumine. Kõik püstitatud eesmärgid täideti. Inimestega kontakti saamiseks viidi läbi kaks erinevat mängu. Neljapäeval toimus taimekasvatuse teemaline ennustumäng, mille käigus keerutasid messikülastajad seierit kuuest erinevast võimalusest koosneval rattal, seieri osutatav taim peaks tuleval hooajal kõige paremini kasvama. Kõikidele mängust osavõtnutele anti kaasa nõuandeteenistus materjalidega kaust, mille vahel oli muuhulgas ka ennustumängu käigus välja loositud taimede seemned ning nende kasvatamise õpetus. Mängust võttis osa 285 inimest. Lastele jaotati nõuandeteenistuse logoga õhupalle, kokku 921 tk.

Reedel ja laupäeval toimus maaelu ja nõuandeteenistuse nõustamisvaldkondade teemaline äraarvamise mäng. Laual oli neli kasti, mille sisu mängus osalejad kompimise järgi kindlaks pidid tegema. Kastides olid – nisupead ja terad, veise sarv, kalkulaator, lõngakerad, kuuse käbi, taignarull ja mündid. Mäng oli väga populaarne ja tekitas suurt elevust. Mängust võttis kahe päeva jooksul osa 415 inimest.

Esimesel messipäeval toimunud seemneloosi juurde sobis hästi taimekasvatuskonsulentide Meelis Värniku ja Gaidy-Christel Jaansen-Mölder kohalolek, kuna seemnete loosimine tuletas inimestele meelde nende varasemaid taimekasvatuseprobleeme, millele konsulendid kohe vastata said. Samuti oli konsulentidel Maamessil hea võimalus kohtuda kunagiste või praeguste klientidega ja ennast meelde tuletada. Teisel messipäeval vastas inimeste küsimustele finantsmajanduse konsulent Martin Goldberg.

Toimus moderaatori poolt läbi viidud viktoriin, milles esitati küsimusi ka nõuandeteenistuse kohta, mängude auhindadeks oli välja pandud ka nõuandeteenistuse logoga meeneid. Teatud aja tagant mängis suurel ekraanil MESi ja nõuandeteenistuse teemaline slaidide esitus.

Nõuandeteenistuse infostendil olid väljas erinevad materjalid: nõuandeteenistuse infovihik, Baltic Deal'i voldik, nõuandetoetuste voldik, maakondlike nõuandekeskuste kontaktide leht ja Maaelu Edendamise Sihtasutuse voldik. Infomaterjale jagati kõigile mängudes osalenutele ning teistele soovijatele.

20.-21. juunil 2013 nõuandeteenistuse tutvustamine Kihnus toimunud lamba- ja lihavesekasvatuse seminaril. Tutvustati osalejatele Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistust, selle struktuuri, nõuandetooteid ja veebilehte. Loomakasvatuskonsulendid Ants Kuks ja Marika Oesalg viisid läbi lamba- ja lihavesekasvatuse seminari ning vastasid inimeste küsimustele. Osalejatele jagati infomaterjale, sealhulgas nõuandeteenistuse infomaterjale.

10.-11. juulil 2013 tutvustati nõuandeteenistust Põllumajandusuuringute Keskuse Viljandi katsekeskuses toimunud Viljeluspäevadel. Koordineeriva keskuse arendusprojektide koordinaator, taime- ja loomakasvatuse valdkonna koordinaator, Baltic Deal projektijuht ja projektijuhi assistent tutvustasid nõuandeteenistust ja jagasid nõuandeteenistuse infomaterjale.

05. septembril 2013 jagati Pärnu Kontserdimajas toimunud Veefoorumi raames osalejatele nõuandeteenistuse infomaterjale, üleval oli ka nõuandeteenistuse roll-up.

07. septembril 2013 osales nõuandeteenistuse koordineeriv keskus Eesti Põllumajandusmuuseumis, Ülenurmel üritusel "Tartu Sügisnäitus. Tõuloom 2013".

Nõuandeteenistust tutvustasid ja küsimustele vastasid koordineerivast keskusest arendusprojektide koordinaator ja Baltic Deal projektijuhi assistent. Inimestega kontakti saamiseks viidi läbi kaks mängu – loomakasvatuse teemaline sõnamäng ja äraarvamismäng – mängijad pidid kompimise järgi kindlaks tegema mis esemed ja materjalid kastides on. Mängud olid väga populaarsed, neis osales kokku 190 inimest. Mängudes osalejatele jagati Nõuandeteenistuse infomaterjale ja Nõuandeteenistuse logoga meeneid ja kõigi mängudes osalenute vahel loositi välja peauhind – Maalehe aastatellimus.

04. oktoobril 2013 jagati Viljandis Sakala Keskuses toimunud konverentsil „MES – 20 aastat Eesti maaelus“ nõuandeteenistuse infomaterjale, üleval oli ka nõuandeteenistuse roll-up.

07. oktoobril 2013 tutvustas nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse arendusprojektide koordinaator Viljandis Sakala Keskuses toimunud Viljandimaa ettevõtlusnädala raames toimunud infomessil nõuandeteenistust. Jagati nõuandeteenistuse infomaterjale ja maaettevõtluse teemalist sõnamängu ning vastati infomessil osalejate küsimustele.

10. oktoobril 2013 korraldati koos SA Viljandimaa Arenduskeskusega Viljandimaa maaettevõtluse päeva. Maaettevõtluse päeval tegid ettekandeid põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder, Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudi direktor Rando Värnik ning paljud teised. Käsitlemisele tulid erinevad maaettevõtluses aktuaalsed teemad: maaettevõtluse arenguvajadused ning tõuke- ja tõmbetegurid, uue perioodi Maaelu Arengukava meetmed, finantsinstrumendid, ühistegevus, lühike tarneahel, äriplaan ja strateegiline planeerimine ning maaettevõtlus ja keskkond. Maaettevõtluse päeva modereeris Merle Adams, Rohelise Jõemaa Koostöökogu tegevjuht. Maaettevõtluspäevale olid oodatud kõik alustavad ja tegutsevad maaettevõtjad ja maaettevõtlusega seotud isikud. Üritus oli tasuta, kuid kohtade arv piiratud. Üritusele registreerus 76 inimest, nende hulgas 19 konsulenti.

Päeva jooksul jagati ka nõuandeteenistuse infomaterjale ning toimus auhinnaline sõnamäng, mis algas juba 7. oktoobril toimunud infomessil. Mängust võttis osa 90 inimest. Kõigi vastanute vahel loositi välja võitja, kes sai auhinnaks komplekti Nõuandeteenistuse sümboolikaga meeneid.

[Lisa 17 – Maaettevõtluse päeva päevakava](#)

Muud tegevused nõuandesüsteemi tutvustamiseks ning vajaliku informatsiooni hankimiseks

2013. aastal avaldati nõuandeteenistust tutvustavaid reklaame ja artikleid erinevates paber- ja veebiväljaannetes ning trükistes. Toimus kampaania, mille käigus ilmus Maalehes Aasta põllumehi tutvustavate lugude juures Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistuse logo, kokku kümme korda. Seoses Maaelu Edendamise Sihtasutuse 20 sünnipäevaga ilmus 23. augustil Postimehe vahel erileht „Maaelu“, selles ilmus muuhulgas ka Nõuandeteenistuse tegevusi ja hetkeolukorda kajastav artikkel. Küsimustele vastasid Andres Vinni, Maaelu Edendamise Sihtasutuse juhatuse liige ja EMÜ maamajanduse uuringute ja analüüsi osakonna juhataja Mati Mõtte, kes on ühtlasi ka finantsmajanduse konsulent.

Septembri lõpus reklaamiti Nõuandeteenistuse korraldatavat Viljandimaa maaettevõtluspäeva, reklaamid ilmusid Sakalas, Maalehes ja www.pollumajandus.ee-s.

Meediaplaan:

väljaanne	reklaamipind	tiraaž	ilmumine
Printreklaam			
Jõudluskontrolli aastaraamat	A4 värviline, paikneb vahelehel	1900	aprill 2013
Maamessi kataloog, AS Postimees	¼ lk, 93*108 mm, värviline	15 000	18.-20.04.2013
AS Postimees, Maamessi leht Postimehe vahel	¼ lk, 93*108 mm, värviline	55 000	16.04.2013
Äripäeva kampaaniaväljaanne (leht saadeti kõigile Eestis olevatele põllumajandusettevõtetele)	136*88 mm, värviline	3000	24.04.2013
Maaleht, AS Eesti Ajalehed	1/48 lk, 45*43 mm, värviline, logo aasta põllumehe loo juures	10*44 000	iga nädal alates 06.06.2013
Postimees, erileht "Maaelu"	1/1 lk, 275*350 mm	55 000	23.08.2013
Sakala, AS Ühinenud Ajalehed	1/12 lk, 93*93 mm vabapaigutus	9 100	25.09.2013 ja 28.09.2013
Maaleht, AS Eesti Ajalehed	Rubriik „Koolitus“ 1/12 lk, 94*89 mm	44 000	26.09.2013
Sakala, AS Ühinenud Ajalehed	1/5 lk, 142*141 mm, vabapaigutus	9 100	01.10.2013
Nõuandeteenistuse seinakalender TRIO Extra		101	november 2013
Nõuandeteenistuse lauakalender		50	november 2013
Nõuandeteenistuse seinakalender-aastaplaan		35	november 2013
Aastavakk 2014	Kaks lehekülge 145*225 mm	3000	detsember 2013
Raamat "Lüpsilehma söötmine"	170*245 mm	1000	detsember 2013
Brošüür "Silo mikrobioloogia", K. Kokk, E. Songisepp	148*210 mm	700	detsember 2013
Brošüür "Silo keemiline koostis ja toiteväärtus", A. Olt	148*210 mm	1000	detsember 2013
Brošüür "Õlitaimede seemnete ja neist valmistatud söötade keemiline koostis ja toiteväärtus", H. Kaldmäe	148*210 mm	1000	detsember 2013
Brošüür "Tera- ja kaunviljade keemiline koostis ja toiteväärtus", H. Kaldmäe	148*210 mm	1000	detsember 2013
Nõuandeteenistuse logo põllumeeste ühistu KEVILI kalendris		135	detsember 2013
Veebireklaam			
väljaanne	sisu		ilmumine
Äripäev AS,	Reklaam artikkel		30.09-

www.pollumajandus.ee			6.10.2013
www.agroturg.ee	Nõuandeteenistuse veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.hiiteave.ee	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.virumaapml.ee	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.jogevatl.ee	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.nouandla.ee	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.ivtl.ee	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
www.taluliit.info	nõuandeteenistuse link ja veebibänner		01.01.2013-31.12.2013
Pikk.ee, info@teabelevi.ee, Eesti meediaväljaannete kontaktid	Pressiteade: Novembri lõpus selgusid taas Eesti põllu- ja maamajanduse nõuandeteenistuse parimad		02.12.2013

Lisa 18 – Nõuandeteenistust tutvustavad reklaamid ja artiklid

Telliti Nõuandeteenistuse sümboolikaga PowerPoint esitluste taustad nõuandeteenistuse koordineeriva keskuse töötajatele, maakondlikele nõuandekeskustele ja konsulentidele kasutamiseks. PowerPoint esitluste taustad on konsulentidele kättesaadavad intranetis.

Telliti nõuandeteenistuse sümboolikaga reklaamkinke.

Kohtumisel ETA Monitooringuga tutvuti uue monitooringukeskkonnaga ja selle võimalustega nõuandesüsteemi tutvustamisel ning vajaliku informatsiooni hankimisel.

12.–14. juunil osales arendusprojektide koordinaator Irimaal Dublinis 2013 aasta teadmussuure konverentsil – „Future of Farm Advisory Services, Delivering Innovative Systems“. Konverentsi korraldasid Euroopa Komisjoni projekt MARS, Dublini Ülikooli Kolledž ja Irimaa põllumajanduse ja toidutööstuse arendamise asutus Teagasc. Konverentsil tutvustati EL liikmesriikide põllumajanduse, nõuandesüsteemide ja teadmussuure olukorda globaliseerivas maailmas ning anti ülevaade muudatustest uue perioodi ÜPP meetmetes. ÜPP meetmetest oli põhirõhk Euroopa Innovatsioonipartnerluse programmil (EIP), mille abil peaks paranema põllumajandusteaduse praktikas rakendamine ja innovatsioon ning seeläbi tõusma ka Euroopa põllumajanduse ja toidutootmise konkurentsivõime ja jätkusuutlikus.

Konverentsi eesmärgiks oli tekitada diskussioon erinevate põllumajandusega seotud huvigruppide vahel ning leida võimalusi, kuidas EIP programmi abil põllumajandust innovaatilisemaks muuta ning teadlaste, maaettevõtjate ja nõustajate vahelist sidet ja koostööd tugevdada. Konverentsi teisel päeval toimusid valdkondlikud töögrupid, kes arutasid, milliseid valdkondlikke EIP töögrupe vaja oleks ning kuidas tagada EIP programmi toimimine. Konverentsi viimasel päeval toimusid õppereisid taludesse, mille käigus tutvustati Euroopas unikaalset Irimaa nõuandeorganisatsiooni Teagasc, selle nõustajaid, nõuandetooteid ja käimasolevaid teadmussuure projekte näidistaludes.

Nõuandeteenistuse siseturunduse üritusena korraldati konsulentide talviste teabepäevade raames 27. novembril aastalõpu puhul pidulik õhtusöök, mille oluliseimaks hetkeks oli 2013. aasta parima konsulendi ja nõuandekeskuse nimetamine. Parimate valimine on ühelt poolt motiveeriv üritus konsulentidele ning teiselt poolt positiivne sõnum huvigruppidele.

Parima konsulendi valimine toimus kolmes etapis. Esimeses etapis paluti igal nõuandekeskusel esitada oma keskusest üks kandidaat. Parima konsulendi valimisel paluti mõelda järgmistele punktidele:

- konsulendi staaž vähemalt 2 aastat
- suur individuaalse nõustamise lepingute arv (9 kuu jooksul)
- olnud lektoriks nõuandekeskuse korraldatud infopäevadel
- osalemine nõuandekeskuse töös (nõuandekeskuse juhi arvamus)

Teises etapis valis koordineeriv keskus esitatud kandidaatide hulgast 3 parimat lähtudes andmetest:

- tasuta nõustamise töö maht (9 kuu sisestused andmebaasis)
- aasta jooksul osaletud enamusel erialastel koolitustel ja teabepäevadel
- osalenud pindalatoetuste riigihankes lektorina
- valdkondliku koordinaatori arvamus (osalemine nõuandetoote koostamisel, ettepanekute tegemine)

Kolmandas etapis said kõik konsulendid anda oma hääle ühele kolmest parimast, arvestades kriteeriume:

- tegeleb aktiivselt konsulendi tööga
- võtab osa erinevatest üritustest
- hea kolleegi maine

Kokku esitas oma kandidaadi 6 nõuandekeskust: Hiiumaa, Ida-Virumaa, Läänemaa, Põlvamaa, Valgamaa ja Viljandimaa. 2013. aasta parimaks konsulendiks valiti Veeve Kaasik, Hiiumaa ja Saarte nõuandekeskuse taimekasvatuse konsulent. Tema tugevuseks teiste esitatud kandidaatide ees oli suur tasuta nõustamise töö maht ja infopäevade arv, millel ta lektoriks oli.

Parima nõuandekeskuse valimine toimus kahes etapis. Esimeses etapis tegi koordineeriv keskus teabelevi aruannete ja muude andmete põhjal eelvaliku:

- aktiivsus teabelevi aruannete järgi (külalastatavus, klientide päringud, teabe edastamine)
- aktiivsuse kasv võrreldes eelmise kahe aastaga (2011 ja 2012)
- korraldatud koolituste ja infopäevade arv
- avaldatud artiklid ja kontaktid ajakirjandusega
- trükiste jagamine
- infovõrgustiku arendamine
- teabepäevadel osalenud konsulentide protsent
- kodulehe kasutusmugavus ja informatiivsus

II etappi ei läinud edasi keskused, kellel puudusid aasta jooksul kontaktid meediaga, samuti jäid sellest välja keskused, kes on varasematel aastatel juba parima keskuse tiitli saanud.

Teises etapis said kõik konsulendid ja keskused hääletada kolme parima vahel. Enda keskuse poolt hääletada ei saanud. Hääletamisel tuli arvestada, et parim nõuandekeskus vastab järgmistele kriteeriumitele:

- kergesti leitav (kontaktid ja asukoht)
- meeldiv ja pädev teenindus
- aktiivsed konsulendid
- hea tehniline varustatus ja sobiv interjäär
- konsulentide arengut ja tööd toetav
- kiire infoedastus konsulentidele ja klientidele
- aktiivne ja meeldiv koostööpartner

2013. aasta parimaks nõuandekeskuseks kuulutati Pärnumaa Talupidajate Nõuandekeskus. Pressiteade parimate valimise ja väljakuulutamise kohta saadeti teabelevi listi ja ajakirjandusse 02.12.2013. Kuku Raadio tegi 08.12.2013 Maatunni saate raames Andres Vinniga intervjuu 2013. aasta nõuandeteenistuse parimate valimisest.

Valdkonna juhtide üritustel osalemine

Aeg	koht	Üritus
28. jaanuar	Tartu	Taimikasvatuse töögrupi kohtumine
30. jaanuar	Tartu	Loomakasvatuse töögrupi kohtumine
31. jaanuar	Tartu	Finantsmajanduse töögrupi kohtumine
11. veebruar	Tartu	Taimikasvatuse töögrupi kohtumine
12. veebruar	Tartu	EPKK Maaelufoorum 2013
20. veebruar	Tartu	Loomakasvatuse töögrupi kohtumine
21. veebruar	Tartu	Finantsmajanduse töögrupi kohtumine
1. märts	Tartu	Taimikasvatuse töögrupi kohtumine
5. märts	Tartu	Loomakasvatuse töögrupi kohtumine
6. märts	Jõgeva	Agronoomia 2013
7. märts	Tartu	Finantsmajanduse töögrupi kohtumine
11.märts	Tallinn	Kutsekomisjon
27. märts	Türi	Konsulentide teabepäev
28. märts	Põltsamaa	EPKK Teraviljafoorum 2013
3. aprill	Jäneda	EPKK mõttekoda
5. aprill	Ülenurme	Kolme töögrupi kohtumine ja arutelu
11. aprill	Uhti, Tartumaa	Mulla- ja sõnnikuanalüüside, väetusplaani ning toiteainete kalkulaatori õppepäev
07. mai	Järvamaa	MES kliendihaldurite päev
09. mai	Jäneda	Kutsekomisjon
27. mai	Jäneda	Kutsekomisjon
31. mai	EMÜ	seminar Ühistulise töötlemise tulevikuvõimalused
5. juuni	Pilsu talu, Tartumaa	Täppisviljelus. Mullastik ja väetustarve
10.-14. juuni	Poola	Koolitusreis, mille käigus tutvuti Poola põllumajandusettevõtete, nõuandeorganisatsiooni ja –keskustega
11. juuni	Jäneda	Euroopa Innovatsioonipartnerluse teemaline seminar
12.-14. juuni	Iirimaa	Teadmussiirde konverents 2013
18. juuni	Ida-Virumaa	Konsulentide teabepäev
19. juuni	Tallinn	Aastaringelt väljaspeetavate koduloomade keskkonnakoormuse teemaline arutelu keskkonnaministeeriumis
10.-11. juuli	Viljandimaa	Viljeluspäevad 2013
11. juuli	Jäneda	Kutsekomisjon
26.-27. august	Tartumaa	Taime- ja loomakasvatuse konsulentide õppereis

5. september	Pärnu	Veefoorum 2013
07. september	Ülenurme	Tartu Sügisnäitus. Tõuloom 2013
17. september	Haapsalu	Konsulentide sügisene teabepäev
19. september	Jäneda	Kutsekomisjon
04. oktoober	Viljandi	Konverents „MES – 20 aastat Eesti maaelus“
07. oktoober	Viljandi	Viljandimaa ettevõtluse päev
10. oktoober	Viljandi	Viljandimaa maettevõtluse päev
15. oktoober	Jäneda	Euroopa Innovatsioonipartnerluse jätkuseminar
31. oktoober	Viljandi	Konsulentide kogemuste vahetamise päev
05. november	Tartu	EPKK Piimafoorum
06. november	Tartu	EPKK Lihafoorum
19. november	Jäneda	Kutsekomisjon
27.-28. november	Harjumaa	Konsulentide talvised teabepäevad

Lisa 19 – Poola õppereisi kokkuvõte

Toimus kodulehe ja siseveebi koolitus Koordineerivale keskusele. Koolitaja Margus Kanter Tallinna Arvutikool.

Seoses 2012. aastal uuendatud kodulehega ja probleemidega selle administreerimisel ja arendamisel, telliti Koordineeriva Keskuse töötajatele kodulehtede ja siseveebide temaline koolitus. Hinnapäringud saadeti järgmistele koolitajatele: Tallinna Arvutikool OÜ, Collectiv OÜ, OK Interactive OÜ, Upsteem.com OÜ, Digital Fruit OÜ. Laekunud pakkumiste hulgast valiti koolitust läbi viima Tallinna Arvutikool OÜ. Koolitus toimus 18.-19. septembril Tartus Koordineeriva Keskuse ruumides. Koolitusest võtsid osa kõik töötajad. Koolitus kestis 16 akadeemilist tundi ning selle käigus käsitleti teemasid:

- Interneti olemus: kuidas töötab internet; Interneti nime struktuur (URL); Domeenid; hosting/serverid; teenused WWW, FTP, e-mail - mida sisaldab, mida vaadata; kasutajate tuvastamine internetis (IP aadress, geo IP, visualroute).
- Kodulehe olemus: kellele, mida, kui palju?; kasutatavus (usability); info kättesaadavus (accessibility); usaldatavus (credibility); leitavus otsimootorites (SEO); seotus sotsiaalmeediaga (SMO); w3c koodi valideerimine; kodulehe monitooring ja analüüs; ankeet, mille tulemustest saame alusinformatsiooni kodulehe tellimiseks.
- Kodulehe administreerimine: erinevad keskkonnad ja vajalikud oskused selleks; kas osta teenus sisse või administreerida ise; hostmasteri ja webmasteri tööd.
- Siseveeb: kellele, mida, kui palju?; vajalikud ja võimalikud funktsioonid; valmislahenduste võrdlused; arenduskeskkondade võimalused; andmebaasid (võimalused ja võrdlus); valmislahenduste head ja vead.
- Kodulehe tellimine: valmis lahenduste head ja vead; hanke dokumendi koostamine; hanke korraldamine; pakkumiste analüüs.

Koolituse eesmärgid olid:

- saada elementaarsed teadmised, mis peaks ühel kodulehe tellijal ja administreerijal olema;
- saada ülevaade veebiga seotud terminoloogiast, mõistetest;
- saada teadmised siseveebi arendamise võimalustest;
- tutvuda veebilehe olemuse ja analüüsivahenditega.

Koolitus täitis osalejate ootused ning andis palju ideid, kuidas kodulehte edaspidi arendada ning milliseid parandustöid oleks vaja teha.

Konsulentide klientide andmebaasi täiendamine ja administreerimine

Konsulentide klientide andmebaasi sisestati nõuandekeskuste 2013 aasta tasuta nõustamise summade limiidid.

Osalemine projektides

Põllumajandusministeerium korraldas konsulentide teabepäevade läbiviimiseks hanke. **Koordineeriva Keskuse arendusprojektide koordinaator korraldas 2013. aastal kolm ühepäevast ja ühe kahepäevast konsulentide teabepäevad.**

Teabepäevadel tutvustati Eesti Maaelu arengukava 2007-2013 toetusmeetmeid ja nende tingimusi, seadusemuudatusi, räägiti uue MAK 2014-2020 ettevalmistamisest ning tutvustati teadusuuringute tulemusi. Lektoriteks kutsuti MAK 2007-2013 meetmete määruste väljatöötajaid ja rakendajaid ning PRIA esindajaid. Teabepäevade programmid ja toimumise ajad kooskõlastati Põllumajandusministeeriumi kontaktisikuga.

Kevadine teabepäev toimus 27. märtsil 2013. a Türi Kultuurimajas, Türil, Järvamaal.

Suvine teabepäev toimus 8. juunil 2013. a puhkekeskuses Suvi, Karjamaa külas, Alajõe vallas, Ida-Virumaal.

Sügisene teabepäev toimus 17. septembril 2013. a Haapsalu Kultuurikeskuses, Haapsalus, Läänemaal. Talvised teabepäevad toimusid 27.-28. novembril 2013. a hotellis Lavendel, Haabneemes, Viimsi vallas, Harjumaal.

I kvartali teabepäevale registreerus 108 inimest (neist 8 lektorit, 28 ametnikku ja 80 konsulenti), teabepäevast võttis osa 100 inimest (sealhulgas 8 lektorit). Kuna teabepäeva lõpus toimus Ühise Tegutsemise Kokkuleppega liitunud koosolek, siis lisandus õhtul 15 ÜTK-ga liitunud organisatsiooni esindajat.

II kvartali teabepäevale registreerus 65 inimest (neist 8 lektorit, 4 ametnikku ja 53 konsulenti), teabepäevast võttis osa 65 inimest (sealhulgas 8 lektorit).

III kvartali teabepäevale registreerus 66 inimest (neist 6 lektorit ja 55 konsulenti), teabepäevast võttis osa 66 inimest (sealhulgas 6 lektorit).

IV kvartali teabepäeva esimesele päevale registreerus 57 inimest (neist 8 lektorit ja 46 konsulenti), teabepäevast võttis osa 57 inimest (sealhulgas 8 lektorit ja 44 konsulenti). Kuna teabepäeva lõpus toimus nõuandesüsteemi arutelu, siis lisandus õhtul 8 koostööpartnerite esindajat. Teisele päevale registreerus 54 inimest (neist 5 lektorit ja 45 konsulenti), teabepäevast võttis osa 47 inimest (sealhulgas 5 lektorit ja 38 konsulenti).

Teabepäevade ettekanded on üleval Nõuandeteenistuse veebilehel: <http://www.pikk.ee/nouandeteenistus/teabepaevade-ettekanded> ja konsulentide intranetis.

[Lisa 20 – Konsulentide teabepäevade päevakavad ja osalejate nimekirjad](#)

Baltic Deal 2013

WPI Projektijuhtimine

- 26. märtsil Stockholmis toimunud projekti partnerorganisatsioonide esindajate koosolekust osavõtmine, kus arutati jätkuprojekti võimalusi ning „Baltic Deal Bridge“ taotluse esitamist Swedsih Institute'ile;
- Viraito OÜ planeeritava tehismärgala projekteerimise lepingu sõlmimine firmaga OÜ AquaProjects.

WP2 Turundus ja kommunikatsioon

- 13. veebruaril Tallinnas projekti kaaspartnerite koosoleku korraldamine, kus anti ülevaade 2012 aasta tegevustest ning selle aasta plaanidest;
- 18. – 20. veebruaril tutvustati projekti eksponentidena Maamessil;
- Anti toimuvatest üritustest ning tähtsamatest sündmustest teada projekti Facebooki ja Twitteri kontodel.
- 20.-22. veebruaril Riias korraldatud projektipartnerite konverentsil „Farming for the future“ osalemine;
- 6.-7. märtsil Brüsselis toimunud „European Sustainable Phosphorous Conference 2013“ osalemine;
- 17.-18. aprillil toimus projekti raames Läänemere piirkonna põllumajandusajakirjanike õppereis Poolas, kus Eestit olid esindamas Madis Ligi Kuku raadiost, Lii Sammler Maalehest ja Triin Luksepp projekti meeskonnast;
- Ajakirjas „Maamajandus“ ilmus mais kuulutus projekti tulevaste ürituste kohta;
- 3.-4. juuni toimuva WP3 rahvusvahelise seminari „Greening Advisory System“ korraldamine Laulasmaal ning korraldusmeeskonna telefonikoosolekutel osalemine;
- 3.-4. juunil toimus teine Läänemere põllumajandusajakirjanikele suunatud õppereis Rootsis, kus Eestist võttis osa Madis Ligi Kuku raadiost;
- 10. – 11. juulil Viljelpäeva projekti raames toimuvate katsete korraldamine.
- 09.-11. juulil toimus Läänemere noortootjate õppereis Taani ja Lõuna- Rootsi, kus Eestist osales 3 tootjat.
- 10.-11. juulil osaleti oma katsega Viljelpäevadel Viljandimaal. Põllukatsel võrreldi erinevate sõnnikuliikide mõju suviokra kasvule. Katset kirjeldati ka juuli Maamajanduses.
- Anti toimuvatest üritustest ning tähtsamatest sündmustest teada projekti Twitteri kontol.
- 20. juulil toimus Leedu põllumajandusnõustajate õppereis projekti näidistaludesse, Vorbuse farmi ja koordineerivasse keskusesse.
- Ilmus intervjuu Postimehe lisalehes „Maaelu“ pealkirjaga „Näidistalunikud proovivad ja õpetavad“. Lisaks Veefoorumi reklaamid 29.08. Maamajanduses ning 31.08 Pärnu Postimehes (esimene reklaam üritusest ilmus mai Maajanduses).
- Koostöös projektipartneritega valmis kokkuvõttev raport. Kättesaadav: <http://www.pikk.ee/balticdeal/tegevused/?newsID=463> .

- Toimused filmimised projekti näidistaludes häid põllumajanduspraktikaid tutvustavate videoklippide tarvis.
- Tehti ettekanded projekti tegevustest 5.09 Veefoorumil, 10.09 MESi koosolekul ning 17.09. Haapsalus toimunud konsulentide teabepäeval.

WP3 Teadmistevahetus

- Lisati artikleid nii projekti alamlehele www.pikk.ee/balticdeal kui ka rahvusvahelisele lehele www.balticdeal.eu ;
- 11.04 toimus “Mulla- ja sõnnikuanalüüside, väetusplaani ning toitainete kalkulaatori” õppepäev Uhti Valges Kõrtsis, kus osales 32 inimest, sh 9 konsulenti. Õppepäeva kokkuvõte ja ettekanded on kättesaadavad <http://www.pikk.ee/balticdeal/tegevused/?newsID=383>;
- Valmis toitelementide bilansi kalkulaator, mis on kõigile kättesaadav projekti lehel: <http://www.pikk.ee/balticdeal/praktikad/?newsID=380> ;
- Keskkonna- ja põllumajanduse valdkonna nõustamisvajaduse taustauuringu tellimine ning koordineerimine;
- Finantsnõustamise korraldamine projektis osalevates taludes;
- Lisati artikleid keskkonnapraktikatest ja tegevustest nii projekti alamlehele www.pikk.ee/balticdeal kui ka rahvusvahelisele lehele www.balticdeal.eu ;
- Põllumajanduses kasutusel olevate keskkonnameetmete kuluefektiivsusse uuringu koordineerimine töövõtja AS Maves-ga.
- Keskkonna- ja põllumajanduse valdkonna nõustamisvajaduse taustauuringu koordineerimine. Kättesaadav: <http://www.pikk.ee/balticdeal/tegevused/?newsID=460>.
- Finantsnõustamise korraldamine projektis osalevates taludes;
- Arvutiprogrammi „Keskkonnanõustaja abimees“ koordineerimine. Kättesaadav kodulehel: <http://www.pikk.ee/balticdeal/tegevused/?newsID=461> .
- 27.-28. augustil osaleti Helsingis toimunud projektikonverentsil „A Greener Agriculture for a Bluer Baltic Sea“.

WP4 Pilootegevused

- 21. veebruaril ilmus väljaandes Maamajandus lupjamise teemaline artikkel;
- 15. märtsil korraldati koostöös Baltic Manure projektiga loeng „Põllumajanduse roll jätkusuutlikkuse tagamisel“. Esinejaks oli Henrik Wenzel Lõuna-Taani ülikoolist. Kuulamas oli 34 osalejat
- www.balticdeal.eu lehel kirjeldatud heade põllumajanduspraktikate tõlke korraldamine ja eesti alamlehele www.pikk.ee/balticdeal üles panek;
- Keskkonna- ja põllumajanduse valdkonna nõustamisvajaduse taustauuringu koordineerimine;
- Artiklid Eestis kasutusel olevatest uutest põllumajanduspraktikatest Taani partneritele;
- Projekti rahvusvahelisel kodulehel www.balticdeal.eu meetmete ja nõuande teemaliste artiklite täiendamine;
- Finantsnõustamise korraldamine projektis osalevates taludes;
- WP3 töögrupi telefonikoosolekutel osalemine.
- 3.-4. juunil Laulasmaal toimus Läänemere põllumajandusnõuande koordineerijate konverents, kus anti ülevaade riikide nõuandesüsteemist ning keskkonnalase nõuande jagamisest. Toimused ka arutelud, kuidas võiks edaspidi keskkonnalase nõuannet tootjatele kättesaadavamaks teha ning millised võimalused on omavaheliseks riikide

nõustajate omavaheliseks koostööks Kokkuvõtte koostatud Taani partnerite poolt ning lisatud projekti rahvusvahelisele kodulehele www.balticdeal.eu;

- 26.-27. augustil Soomes toimunud projekti konverentsi „A Greener Agriculture for a Bluer Baltic Sea“ korraldusel kaasa aitamine;
- 18.-19. juulil toimus Saaremaal rahvusvaheline seminar, kus arutatavateks teemadeks olid keskkonnasõbraliku põllumajanduse praktikad Leedus, Rootsis, Taanis ja Eestis. Teisel päeval külastati Saaremaal asuvaid põllumajandusettevõtteid. Osalejaid oli kokku 36.
- 5. septembril toimus Pärnu Kontserdimajas „Veefoorum 2013“, kus sellel aastal olid fookuses teadusuuringute ja projekti tulemused. Osalejaid oli kokku 60 sealhulgas 16 konsulenti.
- 6. septembril toimus Pärnus konsulentidele suunatud keskkonnalase nõustamise töötuba, mida juhendas rootsi nõustaja Kristina Yngwe.

WP5 Näidistalu

- Projektis osalevate talude keskkonnavalaseid investeeringuid kajastava tabeli tõlkimine, andmete kogumine ja Rootsi partneritele saatmine;
- 3 näidistalu kohta investeeringute eelkava koostamine ja Rootsi partneritele saatmine;
- Toitelementide bilansi arvutuste koostamine näidistaludes;
- 11. aprillil Uhtis toimunud seminari korraldamine, mille teemadeks on mullaanalüüsid, sõnnikuanalüüsid, väetusplaan ning toitelementide bilanss;
- Näidistalude üldkirjelduste koostamine.
- Näidistalude tutvustuste ülespanek kodulehele ja ka rahvusvahelisele lehele.
- 5.06 toimus õppepäev projektis osalevas Pilsu talus teemal “Täppisviljelus. Mullastik ja väetustarve”. Õppepäevast võttis osa 34 inimest, sh 5 konsulenti ning ürituse kokkuvõtte on kättesaadav: <http://www.pikk.ee/balticdeal/tegevused/?newsID=399> ;
- Näidistalude kohta koostati keskkonnavalaste investeeringute nimekiri ning tuleviku plaanid;
- Taludes viidi läbi toitelementide bilansi kalkulatsioonid ning mullaanalüüsid;
- 10.-14. juunil osaleti Poolas õppereisil projekti näidistaludesse;
- 9.-10. juulil Taanis toimuva Läänemere noortalunike õppereisi korraldamine.
- Valmis Viraito OÜ tehismärgala projekt.
- Nõuetele vastavuse, taimekasvatuse alase ning finantsalase nõuande koostamine näidistaludes, lisaks investeeringu plaani koostamine Viraito OÜs.

Projekti tegevused lõppesid III kvartalis.

Nõuandesüsteemi arendamine

8. mail lõppes Tallinna Tehnikaülikoolis eksamiga konsulentidele suunatud tööhügieeniku akadeemiline koolitus ja tunnistused said Lilia Kulli, Arvo Aller, Jekaterina Näälik, Tiina Kattel, Jüri Mest, Johannes Bundsen, Agu Kõtsi, Vello Ilves, Vaike Nõu.

Koolituse eesmärgiks oli ette valmistada pädevaid spetsialiste tööhügieenialase tegevuse korraldamiseks ettevõttes ja muudes asutustes. Koolituse läbinud omavad teoreetilisi kui ka praktilisi oskusi töökeskkonna ohutegurite tuvastamiseks, mõõtmiseks, mõõtmistulemuste analüüsimiseks ning ohutegurite taseme määramiseks töökeskkonnas, eesmärgiga ennetada kutsehaigusi ja tööga seotud haigestumisi ning säilitada ja edendada töötaja tervist ja töövõimet. Konsulendid said koolitusel osalemiseks taotleda toetust konsulentide individuaalsete teadmiste ja oskuste arendamise meetmest 75% koolituse maksumusest.

Tööhügieeniku akadeemilise koolituse läbinud konsuleniudele on kasutamiseks soetatud töökeskkonna ohutegurite mõõtmise töövahendid - temperatuuri- ja niiskusemõõtja, müramõõtja ning lux-meeter, millega nad saavad põllumajandusettevõtetes läbi viia erinevate ohutegurite mõõdistamisi.

Riigi- ja teadusinfo edastamise ning nõuandesüsteemi arendamise ja toimimise eraldise kasutamine 2013 eelarve kulude lõikes

		Eelarve	Eelarve
		2013.a.	täitmine
	KULUD KOKKU	546 892,00	546 892,00
1-7.	Ülalpidamise kulud kokku	123 326,00	120 110,59
8.	Nõuandeteenistuse haldamise kulud	254 615,00	257 931,49
8.1	Konsulendi teadmiste ja oskuste arendamise meede	21 410,00	21 242,82
8.2	Konsulentide praktikatoetus	41 615,00	39 468,00
8.3	Alustava konsulendi alustasu	10 980,00	11 700,00
8.4	Koostöö arendamine	0,00	0,00
8.5	Konsulentide koolitused	35 500,00	47 508,77
8.6	Konsulentide vajalike töövahendite tagamine	3 950,00	10 053,42
8.7	Tasuta nõuanne	70 000,00	63 390,57
8.8	Uute nõuandetoodete väljatöötamine	10 860,00	11 064,67
8.9	Nõuandesüsteemi arendamine	33 900,00	31 672,76
8.10	Nõuandetoodete töös hoidmine, edasiarendamine	400,00	360,00
8.11	Turundustegevus	26 000,00	21 470,48
9.	Teabe avaldamine	11 919,00	11 817,92
10.	Riigi- ja teadusinfo levitamine	157 032,00	157 032,00

Riigi- ja teadusinfo edastamise ning nõuandesüsteemi arendamise ja toimimise eraldise kasutamine 2013.

	Kulu	Riigi- ja Teadusinfo	Nõuandesüsteemi arendamine
500	Töötasu		66 614,46
506	Sotsiaalmaks		21 965,46
506	Töötuskindlustusmaks		663,32
55	Majandamiskulud	157 032,00	300 616,76
5500	Administreerimiskulud	157 032,00	277 515,56
5503	Lähetuskulud		2 000,10
5511	Ruumide majandamiskulu		5 481,29
5513	Sõidukite ülalpidamiskulu		12 585,76
5514	Info- ja kommun. tehnol.kulu		2 818,79
5515	Inventari kulu		215,26
	Kokku	157 032,00	389 860,00

Riigiabi

Halduslepingu punkti 3.2.7.1 alusel tehtavate tegevustega (tootjatele tasuta nõuanne) on 2013. aastal antud riigiabi 63390,57 eurot, punkti 3.2.7.3 alusel tehtavate tegevustega (konsulentide alustasu) on antud riigiabi 11 700,00 eurot ja punkti 3.2.10 alusel tehtavate tegevustega (nõuandesüsteemi teave) 11 817,92 eurot.

Kavandatavad 2014. aasta I kvartali põhilised tegevused

Koolituskava koostamine

Koolituskava koostamine, kooskõlastamine Põllumajandusministeeriumiga.

Koolituste korraldamine

- 2013. majandusaasta aruande ja põllumajanduse valdkonna lepingute koostamise alane koolitus 28.-29. jaanuaril.
- Keskkonnahoiu, säästva arengu ja kliimamuutuste esimese tsükli koolituskava kooskõlastamine ja I tsükli koolitus
- Mullateemaline koolitus
- Juhtimiskoolituse II taseme koolituskava kooskõlastamine Põllumajandusministeeriumiga ja koolituse läbiviimine

Nõuandesüsteemi arendamine ja toimimise ning kvaliteetse nõuande kättesaadavuse tagamine

- E-PRIA tugiteenuse ettevalmistamine PRIA ja Põllumajandusministeeriumiga.

Osalemine ühtse nõuandeorganisatsiooni loomise töös

- Nõuandeteenistuse Nõuandva Koja moodustamise ja koostöölepingute sõlmimise ettevalmistamine.
- Koostöö tunnustatud nõuandekeskustega, erialaliitudega jne.

Nõuandeteenistuse tutvustamine

- Üritustel, foorumitel osalemine/esinemine: EPKK foorumitel osalemine, Maamessil osalemise ettevalmistamine.
- Printreklaamid: Nõuandeteenistuse valdkondade, teenuste ja toodete tutvustus – maakonnalehed, Maaleht, päevalehed, ajakirjad, Jõudluskontrolli aastaraamat.

Administreerimine

- Alustasu, tootjale tasuta nõuande ja praktika süsteemi administreerimine.
- Tootjale tasuta nõuande tagasiside kogumine.

Valdkondliku info kogumine – analüüsimine- edastamine konsulentidele

Portaali www.pikk.ee haldamine, sh info koondamine, töötlemine, süstematiseerimine

- Kodulehe võõrkeelsete versioonide avamine.
- Taimekasvatuse valdkondliku info uuendamine, struktuuri parandamine, uute artiklite tellimine ja vanade toimetamine.
- Loomakasvatuse valdkondliku info ettevalmistamine.

- Sündmuste kalendri ja konsulentide andmebaasi arendamine.
- Intraneti täiendamine.

Valdkonna juhtide üritustel osalemine

- 29.01.2014 Jõgeva Kultuurikeskuses Eesti Taimekasvatuse Instituudi aastaseminaril 2014 "Põllumajandusteaduselt tootjatele"
- 05.02. 2014 Jänedal Maamajanduse Infokeskuses EIP mõttekoda "Innovatsioon piimanduses"
- 18.-19.02. 2014 Taanis Kopenhaagenis "PRO AKIS" (EU FP 7) - workshop on AKIS and advisory services in the EU

Osalemine projektides

- Teabepäevade korraldamine

Nõuandetoote arendamine

- Vajadusel nõuetele vastavuse auditi töölehtede täiendamine ja edastamine koolituse läbinud konsulentidele.
- Jätkub kompleksse nõustamise nõuandetoote väljatöötamine